

KONCEPCE

environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty
Jihomoravského kraje
na období 2011–2020

OBSAH

---

1. Úvod	1
1.1 Cíl Koncepce EVVO JMK	1
1.2 Výchozí situace pro zpracování aktualizované koncepce	1
1.2.1 Dosavadní činnost kraje v oblasti EVVO v období 2002–2010	1
1.2.2 Materiály používané při zpracování koncepce.	3
2. Způsob přípravy a zpracování koncepce	5
3. Metodika zpracování koncepce	6
3.1 Členění na kapitoly	6
3.2 Rozdělení kapitol na podkapitoly	6
4. Návrhová část.	7
4.1 Cíle Koncepce EVVO JMK	7
4.2 Oblast školství	7
4.2.1 Podoblast: Environmentální vzdělávání a výchova v mateřských školách	7
4.2.2 Podoblast: Environmentální vzdělávání a výchova na základních, středních a vyšších odborných školách.	8
4.2.3 Podoblast: Environmentální výchova a vzdělávání na vysokých školách	10
4.2.4 Podoblast: Další vzdělávání pedagogických a provozních pracovníků škol a školských zařízení v oblasti EVVO	12
4.3 Oblast: Mimoškolní environmentální vzdělávání a výchova dětí a mládeže	14
4.4 Oblast: Environmentální vzdělávání a osvěta veřejnosti	15
4.5 Oblast: Environmentální vzdělávání a osvěta podnikatelského sektoru	17
4.6 Oblast: Environmentální vzdělávání a osvěta veřejné správy	19
5. Organizační zabezpečení EVVO	23
5.1 Subjekty zodpovědné za plnění koncepce a akčního plánu	23
5.2 Způsob vyhodnocování koncepce.	23
5.3 Financování EVVO v Jihomoravském kraji	23
6. Použité zkratky a vysvětlivky	24
7. Adresář jihomoravských organizací zapojených do EVVO.	25

1. ÚVOD

1.1 Cíl koncepce EVVO JMK

Snahou environmentální (ekologické) výchovy je vzbuzovat a udržovat mezi lidmi poptávku po ekologicky příznivějších způsobech života, po zdravé přírodě a krajině, povzbuzovat občanskou angažovanost vedoucí k udržitelnému rozvoji obce i Země, utvářet takové hodnotové orientace, které spatřují kvalitu života v důrazech na dobrovolnou střídmost, na nekonsumní, duchovní kvality lidského života. Prostřednictvím environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty (dále jen EVVO) je rozvíjena vnímavost, vstřícnost a tvořivost lidí při řešení problémů péče o přírodu i problémů lidské společnosti a jsou předkládány životaschopné, lidsky přijatelné alternativy životního stylu, které podporují tvořivost, invenci, osobní nasazení i radost z takového konání.

Koncepce EVVO je tedy zaměřena na rozvíjení environmentálně příznivého životního způsobu obyvatel Jihomoravského kraje a podporu tvořivosti, invence a osobního nasazení v řešení environmentálních problémů. Vytváří podmínky pro konkrétní zapojení jednotlivých cílových skupin (viz kapitola 4) pro naplňování cílů v oblasti ochrany životního prostředí a hledání trvale udržitelného fungování naší společnosti. Koncepce EVVO je podstatnou součástí strategického plánování JMK a systematicky a dlouhodobě řeší směřování k udržitelnému rozvoji kraje.

Koncepce je navržena na příštích deset let, tedy od roku 2011 do roku 2020. Konkrétní aktivity EVVO budou specifikovány v rámci dvouletých akčních plánů.

1.2 Výchozí situace pro zpracování aktualizované koncepce

Povinnost tvorby koncepcí EVVO stanovuje krajům zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí. V § 13 odst. 5 tohoto zákona je uvedeno: „Kraje v samostatné působnosti a) zpracovávají, koordinují a aktualizují krajské koncepce environmentálního vzdělávání výchovy a osvěty vycházející se Státního programu a b) podporují rozvoj environmentálního poradenství.“

Zpracováním Koncepce EVVO JMK na období 2011–2020 pověřil Jihomoravský kraj svoji příspěvkovou organizaci Lipka – školské zařízení pro environmentální vzdělávání. Práce na aktualizaci koncepce vychází zejména ze zkušeností z tvorby dvou předcházejících koncepcí, realizovaných v období 2002–2005 a 2006–2010. Kromě vlastních koncepcí byly použity jako podklad akční plány, které byly vytvářeny a vyhodnocovány každé dva roky. Dále pak zpracovatel vycházel z platné legislativy ČR, koncepcí jiných krajů a zkušeností spolupracujících organizací v České republice i některých zahraničních.

1.2.1 Dosavadní činnost kraje v oblasti EVVO v období 2002–2010

V Jihomoravském kraji dlouhodobě probíhá celá řada smysluplných aktivit týkajících se environmentální výchovy dětí, mládeže a vzdělávání dospělých i spolupráce na poli ochrany přírody a krajiny. Tato činnost má základy v akcích proběhlých před rokem 1989, které zajišťovali dobrovolníci a různá více či méně neformální seskupení. Role občanských sdružení v Jihomoravském kraji je stále velmi silná, existuje zde řada organizací s místním, ale i celorepublikovým významem.

Jihomoravský kraj se brzy po svém vzniku rozhodl věnovat EVVO koncepčně. Koncepce platné v období 2002–2010 vytvářel ve velmi úzké spolupráci se zpracovatelem a řadou jihomoravských organizací a osobností, které se environmentální výchově prakticky věnují.

Jihomoravský kraj zřídil pro realizaci EVVO specializovanou příspěvkovou organizaci s názvem Lipka – školské zařízení pro environmentální vzdělávání. Před vznikem JMK bylo zřizovatelem Lipky Statutární město Brno. Lipka měla dvě pracoviště a s přechodem pod JMK se začala rozvíjet tak, aby mohla odpovídajícím způsobem pokrývat vzdělávací potřeby zájemců v kraji. Lipka realizuje úkoly koncepce pro tyto cílové skupiny – děti mateřských škol, žáci a studenti škol, pedagogové, vychovatelé a ostatní zaměstnanci školských zařízení, neziskové organizace a jejich pracovníci, střediska volného času a jejich zaměstnanci a částečně je cílovou skupinou veřejnost. Lipka je zřizovatelem pověřována plněním vybraných úkolů akčního plánu, např. organizací konferencí pro pedagogy, tvorbou metodických publikací a pomůcek, metodickou pomocí pedagogům, přípravou a moderováním kulatých stolů, redakcí Jihomoravských ekologů apod.

Pro efektivní a účelné naplňování koncepce EVVO ustanovil ředitel Krajského úřadu JMK Krajskou koordinační skupinu (KKS). KKS koordinuje vzdělávací a osvětové aktivity v souladu se schválenou koncepcí a jejím akčním plánem a každoročně vyhodnocuje plnění akčního plánu. KKS byla tvořena ze zástupců samosprávy kraje, státní správy a zástupce Lipky. Scházela se asi třikrát ročně. Model KKS byl velice účinný při prosazování EVVO v rámci schvalovacích procesů JMK. Aby byla koncepce naplňována ve všech svých oblastech, vznikla navíc ještě pracovní skupina, která se scházela měsíčně a do níž byli přizváni i externí odborníci na aktuálně projednávaná témata. Financování úkolů akčních plánů pro jednotlivá léta bylo od roku 2004 umožněno z rozpočtu kraje. Od tohoto roku je odborem životního prostředí vypisován každoročně dotační titul pro NNO a podnikatelské subjekty.

Oblast školství

Potřeby školství pokrývá z velké části příspěvková organizace Lipka. V období 2002–2010 se Lipce podařilo zajistit informační servis zainteresovaným školám, vybudovat a zprovoznit dvě nová pracoviště – terénní pracoviště Jezírko v Bílovicích nad Svitavou a pobytové pracoviště Rychta v Krásensku. V roce 2009 zahájilo činnost další pracoviště Lipky, které je

svou programovou činností zcela jedinečné v rámci celé České republiky. Pracoviště Kamenná – Vzdělávací centrum Aleše Závadského se věnuje environmentálnímu vzdělávání dospělých, především pedagogické veřejnosti. Realizuje smluvní výuku předmětů s environmentálním zaměřením pro tři univerzity: Masarykovu univerzitu, Mendelovu univerzitu v Brně a Univerzitu Palackého v Olomouci.

Environmentálnímu vzdělávání ve školách se věnuje řada dalších organizací. Jedná se zejména o střediska volného času zřízená JMK a střediska ekologické výchovy. Kromě výukových programů pro školy pořádají mj. vzdělávací akce pro učitele a tvoří metodické publikace a pomůcky.

JMK se každoročně podílel na realizaci ENERSOLU – soutěžní přehlídky projektů programu environmentálního vzdělávání žáků a studentů středních a vyšších odborných škol. Každý rok také proběhla soutěž studentských prací (diplomových a bakalářských) zaměřených na ŽP se vztahem k území JMK.

Osvěta veřejnosti

Další velkou oblastí, které se JMK věnoval, je osvěta veřejnosti. Kraj podpořil jednotlivé akce, např. Den Země či Biojarmark, osvětové kampaně zaměřené např. na třídění odpadu, zpětný odběr elektroodpadu, ekozemědělství, ochranu zdrojů pitné vody, akci Prima klima. JMK vydal osvětové publikace, např. Přírodní parky JMK, Památné stromy JMK, připravil pětidílný televizní pořad Čistá Svatka, založil a nadále spravuje informační Ekoportál.

Významným projektem, na kterém se JMK podílí obsahově i finančně, je „Síť environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v Jihomoravském kraji“. Projekt už od roku 2005 podporuje činnost 19 poradenských míst na území celého kraje a zajišťuje šíření environmentální informovanosti. Koordinátorem vzniku a fungování sítě byla v prvních letech Lipka, od konce roku 2008 převzal koordinační funkci Rezekvítek. V letech 2005–2007 aktivity Sítě zajišťoval projekt „Síť environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v JMK“ s rozpočtem 16 296 000 Kč. Na něj v letech 2006–2008 navázal projekt „Doplnění sítě environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v JMK“ s rozpočtem 12 420 000 Kč. Zapojené organizace poskytovaly nejen environmentální poradenství, ale pořádaly i vzdělávací programy (např. Vzdělávání pracovníků sítě, Veřejnost a ochrana přírody nebo Ekologizace provozu veřejných budov). V roce 2009 na dosavadní aktivity navázal projekt „Síť environmentálního poradenství v Jihomoravském kraji“, který umožnil další financování chodu Sítě. Tento projekt končí v roce 2011. Je financován ze zdrojů Státního fondu životního prostředí, Ministerstva životního prostředí a Jihomoravského kraje. Primárním cílem Sítě je nejen poskytování environmentálního poradenství a pořádání vzdělávacích a osvětových akcí, ale také analýza a pokrytí tzv. bílých míst v Jihomoravském kraji, tedy regionů, v nichž doposud žádná ekoporadna nepůsobí. Jihomoravský kraj se na současných aktivitách Sítě podílí organizováním odborných seminářů. JMK kofinancuje (do roku 2011) tento projekt celkovou částkou 2 476 915 Kč.

Vzdělávání podnikatelů

Koncepce stanovila úkol hledat nástroje pro vzdělávání podnikatelů. Proběhly semináře v oblasti ochrany a kvality ovzduší,

odpadů, obnovitelných zdrojů energie. JMK úzce spolupracoval se společnostmi Asekol s. r. o. a Elektrowin a. s., zejména v oblasti osvěty na recyklaci elektrospotřebičů, a dále s Okresní hospodářskou komorou v Břeclavi a Hodoníně při realizaci vzdělávacích akcí. Vzdělávací a osvětové akce v oblasti včelařství a ekozemědělství podporoval kraj prostřednictvím dotačního programu.

Vzdělávání veřejné správy

Vzdělávání veřejné správy, spolupráci se samosprávou a ekologizaci provozu úřadů se věnoval zejména Odbor životního prostředí KrÚ JMK. Toto pole se ukazuje jako velmi perspektivní, protože JMK jako veřejná instituce svým vlastním postojem může být vzorem a kladně ovlivňovat další subjekty ve veřejné správě i v podnikatelské sféře. Kraj navíc může ze své pozice napomoci šíření informovanosti v municipální sféře, a to přímo v obcích či prostřednictvím mikroregionů. Dvakrát ročně byl vydáván zpravodaj pro EVVO Jihomoravské ekolisty, který se zdarma distribuoval všem starostům obcí, všem jihomoravským školám a spolupracujícím NNO. Každoročně se konala soutěž o ekologicky nejpříznivější provoz úřadu/instituce v JMK, probíhaly pravidelné porady s tajemníky a vedoucími odborů ŽP obcí s rozšířenou působností. Pro pracovníky OŽP byl připraven vzdělávací program zaměřený na EV. Speciální pozornost byla věnována osvětě projektu Čistá Svatka, který se zabývá výskytem sinic v Brněnské údolní nádrži. Postupně proběhla částečná ekologizace provozu KrÚ. Nadále jsou podporována environmentální kritéria v souladu s dokumentem CAF (hodnotící model k analýze pracovních procesů a k jejich zlepšování v rámci úřadu). Na KrÚ je zaveden systém řízení kvality ISO 9001 a uvažuje se o zavedení ISO14 001.

Finanční podpora z evropských fondů

Realizace úkolů koncepce v období 2006–2010 byla významně ovlivněna možností podpory environmentálních projektů z evropských fondů. Finanční příspěvek získala řada organizací na stavbu či rekonstrukce středisek ekologické výchovy z operačního programu Životní prostředí. Na realizaci vzdělávacích a osvětových projektů bylo možno získat dotace z operačního programu Rozvoj lidských zdrojů a později z operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost.

Oblast mezinárodní spolupráce

Úspěchy zaznamenal JMK v oblasti mezinárodní spolupráce. Jedním z hlavních projektů byl Community Rivers. Projekt se zabývá kvalitou životního prostředí v povodí evropských řek, zapojením veřejnosti do uvedené problematiky a změnou chování veřejnosti v přístupu ke zlepšení čistoty řek. V rámci tohoto projektu byla v období 2004–2007 mj. rozpracována problematika snížení znečištění vod v povodí řeky Svatky, včetně řešení čistoty Brněnské údolní nádrže; projektovými partnery bylo Španělsko, Holandsko, Velká Británie. Výstupem bilaterálního projektu Dyje – Thaya se stala stejnojmenná dvojjazyčná publikace.

Jednou z aktivit v rámci mezinárodní spolupráce je projekt CEframe (Central European Flood Risk Assessment and Management in CENTROPE; www.ceframe.eu). Je zaměřen především na tvorbu přeshraniční koncepce protipovodňové ochrany a zvládání povodňových rizik na tocích řek Moravy, Dyje, Dunaje a Litavy. Financován je z operačního programu

Nadnárodní spolupráce – střední Evropa a v letech 2010 až 2013 bude podpořen částkou přesahující 64 milionů Kč ze zdrojů ERDF. Jihomoravský kraj se podílí na financování ve výši téměř jednoho milionu Kč. Projekt reaguje mimo jiné na potřebu zabezpečit osvětu veřejnosti a veřejné správy.

V roce 2010 se Jihomoravský kraj zapojil do celoevropské sítě PURPLE (Peri Urban Regions Platform Europe), sdružující regiony ležící v blízkosti velkých městských aglomerací (www.purple-eu.org). Síť sdružuje 15 regionů z Evropské unie a zaměřuje se na problematiku územního plánování, zemědělství, životního prostředí a udržitelného rozvoje. Mimo vzájemné informování a prosazování svých zájmů na úrovni evropských institucí je cílem sítě PURPLE poskytnutí platformy pro výměnu osvědčených postupů a zkušeností i v oblasti životního prostředí a biodiverzity napříč zapojenými regiony a na místní úrovni.

Dotační programy

Významným úkolem koncepce byla finanční podpora kvalitních, environmentálně zaměřených projektů. JMK proto každoročně vyhlášoval dotační programy v této oblasti.

Odbor životního prostředí připravoval dotační výzvy od roku 2004. Účelem poskytování dotací byla podpora neinvestičních činností NNO a podnikatelských subjektů (do roku 2009 včetně) uplatňujících environmentálně šetrné principy v ochraně ŽP. Celkem bylo rozděleno 5 603 250 Kč.

Odbor školství poskytl školám bez ohledu na jejich zřizovatele finanční podporu ve formě dotace v rámci vyhlášeného dotačního Programu rozvoje škol v oblasti EVVO na realizaci školních projektů. Celkem bylo rozděleno 1 003 000 Kč.

V následujícím období obdržela Lipka na činnosti v oblasti EVVO na každý kalendářní rok částku 500 000 Kč, aby ji použila na plnění vybraných úkolů akčního plánu koncepce, tedy na realizaci školních ekologických programů, vydávání metodických publikací, pořádání vzdělávacích akcí apod., přidělená částka tak putovala do ekologické výchovy ve školách a na další vzdělávání pedagogických pracovníků.

Střediska volného času od roku 2007 v souladu s Dlouhodobým záměrem vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Jihomoravského kraje pokračují v posunu stěžejní náplně své činnosti od pravidelných zájmových útvarů a kurzů ke spontánním aktivitám, výukovým programům a akcím s důrazem na podporu environmentální výchovy Koncepcí EVVO JMK na léta 2006–2010. Jihomoravský kraj proto na rok 2007 vyhlásil dotační Program rozvoje středisek volného času zřizovaných Jihomoravským krajem pro rok 2007 v oblasti podpory environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty. Finanční podpora ve výši 744 000 Kč byla poskytnuta školským zařízením Dům dětí a mládeže, Brno, Helceletova 4, Dům dětí a mládeže, Zastávka, okres Brno-venkov, Středisko volného času, Pohořelice, okres Brno-venkov a Středisko volného času Hodonín s cílem vytvoření kvalitních podmínek environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty dětí a mládeže na území Jihomoravského kraje.

1.2.2 Materiály používané při zpracování koncepce

Koncepce EVVO v Jihomoravském kraji vychází z platných právních norem, vládních usnesení, Státní politiky životního prostředí, mezinárodních závazků, kterými je vázána Česká republika, a ze strategických dokumentů JMK.

Vybrané legislativní nástroje:

- zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí
- zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny
- zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí
- zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím
- zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství
- zákon č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií
- zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví
- zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí
- zákon č. 100/2004 Sb., o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin
- zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)
- zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících
- vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků ve znění vyhlášky č. 412/2006 Sb.

Mezinárodní dokumenty

- Usnesení ze Čtvrté mezinárodní konference o environmentálním vzdělávání, která se konala v listopadu 2007 pod záštitou UNESCO a UNEP ve městě Ahmedabad (Indie) a v jejímž rámci byly stanoveny žádoucí cíle environmentálního vzdělávání pro 21. století
- Agenda 21, schválená v roce 1992 OSN, jež rozpracovává principy udržitelného rozvoje – zvláště kapitola 36 (podpora vzdělávání, veřejného povědomí a odborného školení)
- směrnice č. 90/313/EHS, o svobodném přístupu k informacím o životním prostředí
- rozhodnutí číslo 1411/2001/ES Evropského parlamentu a rady, o rámci Společenství pro spolupráci při prosazování udržitelného rozvoje měst (2001)
- Úmluva o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí, Aarhuská úmluva (platnost OSN/ČR 2001/2004)
- strategie UNESCO pro vzdělávání k udržitelnému rozvoji 2005–2014 vyhlášené OSN v roce 2005
- Rozhodnutí EP a Rady č. 406/2009/ES o úsilí členských států snížit emise skleníkových plynů
- EU: Akční program pro životní prostředí (usnesení číslo 1600/2002/EG) mluví o podpoře nakupování ve veřejném sektoru, které se řídí ekologickými kritérii, promítnutými např. do ekologického značení; do nákupních postupů lze zahrnout kritéria týkající se životního cyklu výrobku včetně výrobní fáze
- EU: Zelený dokument o integrované výrobkové politice (Green Paper on Integrated Product Policy), Evropská komise, Brusel, 7. 2. 2001 – zaručuje snadný přístup k informacím o výrobku skrze tzv. labelling

- EU: Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění EVROPA 2020
- Evropská komise – KOM (2010) dne 3. 3. 2010 zveřejnila strategický plán pro chytřejší, udržitelnější a inkluzivní rozvoj společnosti (Europe 2020 Strategy: A European Strategy For Smart, Sustainable and Inclusive Growth), ve kterém klade důraz na podporu širšího využití veřejných zelených zakázek

Národní dokumenty

- Meziresortní dohoda o spolupráci v oblasti environmentální osvěty, vzdělávání a výchovy mezi Ministerstvem životního prostředí a Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ze dne 8. 12. 1999
- metodický pokyn MŠMT k zajištění environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty (EVVO), vydaný MŠMT 27. října 2008 pod č. j. 16745/2008–22
- Státní program EVVO v ČR (schválený usnesením vlády č. 1048/2000) s novým Akčním plánem SP EVVO v ČR na léta 2010–2012 s výhledem do roku 2015, schválený usnesením vlády č. 1302 dne 19. října 2009
- Rozvojový program environmentálního poradenství v ČR pro období 2008–2013, schválený vládou ČR dne 16. 4. 2008
- Strategie vzdělávání pro udržitelný rozvoj, schválená vládou ČR dne 9. 7. 2008 na období 2008–2015, aplikující základní principy a témata udržitelného rozvoje do vzdělávání všech typů a úrovní
- Standard dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v EVVO, vydaný MŠMT v roce 2005 pod č. j. 10179/2005–22
- Národní program rozvoje vzdělávání v ČR (tzv. Bílá kniha)
- Národní program na zmírnění dopadů změny klimatu v ČR, strategie ochrany klimatu ČR, schválená usnesením vlády ČR č. 187 ze dne 3. 3. 2004
- Usnesení vlády č. 720/2000 k návrhu podpory rozvoje prodeje a užívání ekologicky šetrných výrobků (EŠV) – doporučuje vládě a státní správě upřednostňování EŠV
- Usnesení vlády ze dne 14. 6. 2010 č. 465 k Pravidlům

uplatňování environmentálních požadavků při zadávání veřejných zakázek a nákupech státní správy a samosprávy; vztahuje se na tzv. zelené nákupy – zatím pouze v oblasti výpočetní techniky a nábytku

- Usnesení vlády ČR ze dne 19. 10. 2009 č. 1302 k plnění usnesení vlády ze dne 23. 10. 2000 č. 1048 o Státním programu EVVO v ČR a jeho Akčním plánu na léta 2010–2012 s výhledem do roku 2015
- Usnesení vlády ČR ze dne 9. 7. 2008 č. 851 o Strategii vzdělávání pro udržitelný rozvoj České republiky (2008–2015) – II. a III. část a jejím Akčním plánu na období 2010–2012

Krajské dokumenty

- Koncepce environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty Jihomoravského kraje, listopad 2002
- Koncepce environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty Jihomoravského kraje na léta 2006–2010
- Strategie rozvoje kraje, schválená radou JMK v roce 2006, zvláště pak PRIORITNÍ OSA II: Životní prostředí a specifický cíl Zkvalitnění environmentální výchovy, vzdělávání a osvěty (EVVO)
- Program rozvoje JMK na období 2010–2013, priorita A, E „Kvalita života obyvatel“, „Kvalita ŽP a krajiny“
- Strategie rozvoje JMK na období 2006–2016, prioritní osa II. ŽP, specifický cíl: „Zkvalitnění EVVO“
- Plán odpadového hospodářství JMK
- Koncepce ochrany přírody JMK
- Integrovaný program ke zlepšení kvality ovzduší JMK
- CAF (hodnoticí model k analýze pracovních procesů a k jejich zlepšování v rámci úřadu)

Další materiály používané při zpracování koncepce

- koncepce EVVO všech krajů České republiky
- Analýza stavu environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty – zmapování, popis a vyhodnocení současného stavu zajištění EVVO v počátečním vzdělávání na území České republiky (zpracovaná pro MŠMT, 2009)

2. ZPŮSOB PŘÍPRAVY A ZPRACOVÁNÍ KONCEPCE

Celý proces zpracování koncepce byl rozvržen do období jednoho roku. Práce byly zahájeny začátkem listopadu 2009 a ukončeny v listopadu 2010. Samotná práce byla rozdělena celkem do čtyř fází: přípravná fáze, analýza – dotazníkové šetření, tvorba koncepce, závěrečná fáze – zpracování připomínek.

A. Přípravná fáze

- první setkání u kulatého stolu (základní principy zpracování koncepce)
- studium koncepcí jiných krajů a koncepcí z jiných oblastí
- pilotní polostrukturované rozhovory (pilotní analýza*)
- příprava dotazníku (návrh otázek a struktury šetření)
- druhé setkání u kulatého stolu nad obsahovou částí koncepce

Tvorbě koncepce předcházelo několik setkání s klíčovými aktéry na poli EVVO v JMK. K úvodnímu kulatému stolu „Vyhodnocení systému EVVO v JMK aneb Začínáme připravovat novou koncepci pro náš kraj“, který proběhl již 23. listopadu 2009, byli pozváni představitelé nestátních neziskových organizací, škol, školských zařízení a zástupci dotčených odborů Krajského úřadu JMK. Jednání přineslo mj. doporučení, aby koncepce obsahovala zásady/úkoly (povinné pro JMK) a doporučení/žádoucí aktivity (pro jiné organizace).

Na základě doporučení účastníků podzimního jednání u kulatého stolu prostudoval zhotovitel na jaře 2010 koncepci EVVO ostatních krajů ČR a strategické dokumenty týkající se environmentálního vzdělávání zpracované v zahraničí. Byl stanoven harmonogram postupu práce, který počítal s dotazníkovým šetřením a zpracováním požadavků jednotlivých aktérů v oblasti EVVO do koncepce.

Dotazníkovému šetření předcházely pilotní polostrukturované rozhovory se zástupci vybraných jihomoravských NNO (Nadace Partnerství, Ekologický institut Veronica, CEV Pálava), kterým byly položeny následující otázky:

Co dělá vaše organizace v oblasti EVVO? Co vaše organizace očekává od nové krajské koncepce EVVO? Jaká by koncepce měla být? V čem může být koncepce EVVO užitečná vaší organizaci?

Na základě odpovědí získal zhotovitel jasnější představu o stavu EVVO v kraji, což pomohlo při přípravě dotazníkového šetření. Zvláště oblasti dotazování byly odvozeny od rozhovorů vedených v rámci pilotního výzkumu.

Připravované dotazníkové šetření a předběžná forma koncepce byly prodebatovány na druhém setkání u kulatého stolu k obsahové části Koncepce EVVO JMK, které proběhlo 27. května 2010 za účasti jihomoravských NNO, zástupců škol a veřejné správy.

B. Analýza – dotazníkové šetření

- vytvoření formuláře elektronického dotazníku*
- výzva 320 organizacím k jeho vyplnění (seznam respondentů)*
- vyhodnocení konečných 111 vyplněných dotazníků*
- zpracování analýzy současného stavu EVVO v JMK*

Na základě návrhů účastníků byl ve spolupráci s Mgr. Petrem Pakostou, Ph.D. (FSS MU) a s občanským sdružením Rezekvítek připraven elektronický dotazník, k jehož vyplnění bylo v červnu vyzváno 320 organizací. Během jednoho měsíce získal zhotovitel odpovědi od 111 organizací, což byla více než třetina dotázaných. Vyhodnocování dotazníkového šetření proběhlo na přelomu července a srpna 2010. O zvolených metodách, způsobu vyhodnocování a zjištěných je pojednáno v Analýze stavu environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v Jihomoravském kraji*.

C. Tvorba koncepce

- stanovení cílů a žádoucích opatření (na základě analýzy)
- stanovení cílů a žádoucích opatření (na základě připomínek)
- sestavení textu koncepce

V průběhu srpna byla sepsána „programová část“ koncepce, jež byla následně rozeslána ke konzultaci všem aktérům, kteří projeví zájem o spolupráci (účastníci kulatých stolů, respondenti dotazníku, experti na EVVO). **Jejich připomínky, návrhy cílů, úkolů a žádoucích opatření byly do koncepce začleněny bez větších úprav.** Zadavatel projevil zájem, aby výsledný materiál byl v maximální možné míře konsensem mezi poskytovateli EVVO, cílovými uživateli EVVO a subjekty, které EVVO financují, případně o ní rozhodují.

D. Závěrečná fáze

- závěrečné připomínkování ze strany OŽP a OŠ KrÚ JMK
- dokončení textu koncepce dle připomínek zadavatele
- projednání v příslušných orgánech kraje

Zpracovatelský tým koncepce tvořili:

Ing. Bc. Anna Hubáčková (OŽP KrÚ JMK), Mgr. Lukáš Kala (Lipka), Ing. Andrea Dvořáková (OŽP KrÚ JMK), Mgr. Hana Korvasová (Lipka), Mgr. Lenka Kopáčová (Lipka), Mgr. Arnošt Drbušek (OŠ KrÚ JMK), Ing. Aleš Máchal (Lipka), Ing. Petr Laštůvka (Rezekvítek).

Na vytváření koncepce dále spolupracovali či se účastnili kulatých stolů:

Petr Ledvína (ZO ČSOP Veronica), Michal Veselý (Nadace Partnerství), Václav Šicha (KrÚ OŽP – oddělení technické ochrany ŽP), Ivo Brzobohatý (Junák – svaz skautů a skautek ČR), Petr Pakosta (FSS MU), Kateřina Řeháková (Lipka – školské zařízení pro environmentální vzdělávání), Petr Juráček (MŠ a ZŠ Ostopovice), Tomáš Václavík (Živý venkov, o. s.), Romana Křížová (Přírodovědná stanice Kamenačky), Eva Malířová (Společnost pro Fair Trade), Jan Záhora (Lipka – školské zařízení pro environmentální vzdělávání), Eva Řezáčová (CEV Pálava), Miroslav Kundrata (Nadace Partnerství), Jaroslava Kováčová (DDM Vyškov), Eva Nyklková (FSC ČR), Yvonna Gaillyová (ZO ČSOP Veronica), Lukáš Lyer (Nesehnutí, o. s.), Jan Kos (NP Podyjí), Magdalena Hledíková (Nadace Partnerství), Michaela Jelenová (CVČ Bystrouška), Marie Petřů (VIS Bílé Karpaty), Dáša Zouharová (CIRSIUM – regionální sdružení ZŠ), Hana Horká (PdF MU), Josef Zeřek (Chaloupky, o. p. s.), Ivana Bláhová (ZŠ a MŠ Ostopovice), Marie Horáková (Barvínek, o. s.), Zora Javorská (Nesehnutí, o. s.), Bronislav Mich (ZŠ Morkovice), Jan Symon (Nad Šelší, o. s.), Svatava Holubová (NP Podyjí), Svatava Hradecká (ORJ Junák – svaz skautů a skautek ČR), Darek Galle (Brno na kole, o. s.), Libuše Mičolová (Občanské sdružení Smrk).

* Všechny materiály najdete u zpracovatele.

3. METODIKA ZPRACOVÁNÍ KONCEPCE

3.1 Členění na kapitoly

Účastníci kulatého stolu v listopadu 2009 zvažovali možnost zpracování koncepce podle témat (ochrana přírody, ovzdušší, voda apod.). Vyhodnotili však tento způsob jako příliš složitý. Rozhodli se respektovat rozdělení na kapitoly podle cílových skupin (oblastí) – „veřejnost“, „školství“, „podnikatelská sféra“ a „veřejná správa“, které se u předchozích koncepcí ukázalo jako logické a funkční a koresponduje se Státním programem EVVO. Oproti dřívějšímu však z kapitoly školství vyčlenili „mimoškolní výchovu“, jež má svá specifika a v této koncepci je zpracována samostatně. Oblast školství, která je nejobsažnější, byla pro přehlednost rozdělena do podoblastí.

3.2 Rozdělení kapitol na podkapitoly

Text návrhové části koncepce je rozčleněn podle cílových skupin. U každé z nich je pak řešena analýza současného stavu, plány, priority a očekávání jednotlivých aktérů, vize do budoucna, závazné úkoly, žádoucí aktivity a podpůrná opatření vedoucí k dosažení cílového stavu.

Každá kapitola je rozdělena do následujících podkapitol:

- **Stručná analýza současného stavu** (*jak je vnímán současný stav*)
Podkapitola má čtenáře uvést do problematiky, poukázat na její kladné i záporné stránky, jak je vnímají respondenti dotazníkového šetření.
- **Plány, priority a očekávání** (*co by bylo dobré*)
Podkapitola se zabývá návrhy jednotlivých aktérů EVVO v rámci určité oblasti.
- **Vize** (*ideální stav*)
Podkapitola pojednává o tom, jaká by měla EVVO v dané oblasti být, jakou by si ji představovali uživatelé i poskytovatelé.
- **Závazné úkoly** (*úkoly, jejichž realizátorem je Jihomoravský kraj*)

Za realizaci a finanční plnění závazných úkolů je odpovědný JMK prostřednictvím krajského úřadu, jeho odborů a jím zřízených právnických osob, zejména příspěvkových organizací. Závazné úkoly koncepce byly stanoveny s ohledem na jednotlivé cílové skupiny a podle zásad stanovených u kulatých stolů. Jak již z názvu vyplývá, závazné úkoly jsou takovými úkoly, které JMK musí za definovaných podmínek splnit. Splnění těchto úkolů bude možné zkontrolovat podle předem určených indikátorů. K dosažení cílů lze využít navržená opatření, jejichž realizátorem nemusí být přímo JMK, ale například subdodavatel či organizace, která uspěje v dotačním řízení.

Závazné úkoly jsou vždy formulovány v přehledné tabulce, jež popisuje cílový stav, cílovou skupinu, proč je třeba úkol splnit,

jaká opatření je možné udělat k jeho splnění, kdo tato opatření provede a do kdy mají být provedena. Každá taková tabulka obsahuje i předem definované indikátory plnění daného úkolu.

Úkol	Co se musí udělat, čeho se má dosáhnout?
Cílový stav	Jakého stavu se dosáhne po splnění úkolu?
Cílová skupina	Koho se úkol týká, v čí prospěch má být naplněn?
Zdůvodnění	Proč je třeba úkol splnit, jaké jsou k tomu důvody?
Opatření	Kroky vedoucí ke splnění úkolu či dosažení cílového stavu
Časová specifikace	Kdy má být úkol splněn (případně jak dlouho úkol trvá nebo jak často se opakuje)?
Indikátory naplnění	Co potvrdí, že úkol byl splněn?

Závazné úkoly neobsahují údaj o finančním plnění a realizátorovi úkolu. Tyto informace budou součástí akčních plánů, které budou sestavovány pro dvouletá období a schvalovány samostatně.

- **Žádoucí aktivity a podpůrná opatření vedoucí k dosažení cílového stavu** (*úkoly, jejichž realizátorem je jakýkoliv subjekt*)

Podkapitola uvádí výčet aktivit, jejichž realizaci kraj vítá a podporuje, nezavazuje se však k jejich finanční podpoře. Koncepce tedy počítá s možností, že k dosažení cílového stavu lze dospět i prostřednictvím jiných opatření, nástrojů a aktivit. V kapitole Žádoucí aktivity a podpůrná opatření vedoucí k dosažení cílového stavu jsou nastíněny aktivity hodné podpory. Jejich realizace se může chopit kdokoliv. Koncepce EVVO JMK těmto aktivitám dává pouze širší smysl a zařazuje je do systému EVVO. Jihomoravský kraj však není povinen tyto aktivity sám realizovat ani finančně podporovat. Nástroje, které libovolná organizace použije k jejich realizaci, jsou čistě dobrovolné.

Státní program EVVO za dobrovolné nástroje označuje také „aktivity podnikatelských a jiných subjektů, které směřují ke snižování negativních dopadů jejich činnosti na životní prostředí, přičemž jsou těmito subjekty realizovány na základě jejich svobodného (dobrovolného) rozhodnutí a jdou nad rámec požadavků platných legislativních norem“. Uplatňování uvedených nástrojů (žádoucích aktivit) je v praxi vítáno nejen Státní politikou životního prostředí, ale také podporováno formou jednotlivých národních programů schválených na úrovni vlády ČR a realizovaných Ministerstvem životního prostředí.

4. NÁVRHOVÁ ČÁST

4.1 Cíle Koncepce EVVO JMK

Cíle je třeba chápat jako průřezové, jdoucí napříč cílovými skupinami. Formulace cílů vychází z diskuze s organizacemi působícími na území JMK, které se věnují EVVO. Podrobněji jsou cíle zpracovány v Analýze současného stavu EVVO v JMK.

Hlavním cílem koncepce je vytvoření komplexního a fungujícího systému environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty, který přispěje ke změně přístupu společnosti k životnímu prostředí a k zapojení veřejnosti do řešení environmentálních problémů nejen na území kraje.

Dílčí cíle:

- informovat veřejnost a zapojovat ji do řešení environmentálních problémů
- podporovat komunikaci, síťování organizací a sdílení zkušeností
- čerpat inspirace z jiných krajů a ze zahraničí
- podporovat fungující spolupráci mezi Krajským úřadem JMK a jihomoravskými NNO i mezi NNO navzájem
- propagovat environmentální osvětové akce a kampaně
- podporovat osvětovou roli veřejné správy a veřejných institucí

Cílové oblasti a cílové skupiny EVVO:

Cílová oblast	Cílové skupiny
Školství	Děti mateřských škol, žáci a studenti škol, pedagogové, ředitelé a vedoucí pracovníci, vychovatelé a ostatní zaměstnanci školských zařízení
Mimoškolní výchova	Neziskové organizace a jejich pracovníci (jako poskytovatelé služeb a realizátoři aktivit pro ostatní cílové skupiny), střediska volného času a jejich zaměstnanci
Veřejnost	Děti, mládež, dospělí, rodiny (účastníci osvětových akcí ve volném čase nebo příjemci odborných služeb z oblasti ekoporadenství a environmentálně příznivého spotřebitelství), laická i odborná veřejnost, neziskové organizace (jako příjemci služeb a aktivit i účastníci akcí)
Podnikatelská sféra	Firmy a podnikatelé, servisní a poradenské organizace pro tuto sféru
Veřejná správa	Obce, kraje, svazky obcí, orgány státní správy

4.2 Oblast školství

4.2.1 Podoblast: Environmentální vzdělávání a výchova v mateřských školách

Stručná analýza současného stavu

V současné době je na území JMK otevřeno 548 mateřských škol, z toho 33 soukromých. **14 % jihomoravských mateřských škol je zapojeno do sítě Mrkvíčka.** Většina z nich se pravidelně účastní vzdělávacích akcí pro pedagogy. Některé z těchto mateřských škol se věnují environmentální výchově dlouhodobě a poskytují příklady dobré praxe těm školám, které s EVVO teprve začínají.

Střediska ekologické výchovy na území Jihomoravského kraje nabízejí mateřským školám ekologické výukové programy. Pořádány jsou rovněž vzdělávací semináře pro učitele MŠ. **Žádání ze stávajících středisek ekologické výchovy se mateřským školám nevěnuje prioritně.**

Plány, priority a očekávání mateřských škol v oblasti EVVO

Ze strany pedagogů je poptávka zejména po kvalitních ekologických výukových programech realizovaných ve střediscích ekologické výchovy. **Velmi žádoucí by však bylo zřídit středisko ekologické výchovy, které by sloužilo výhradně dětem z mateřských škol a jejich pedagogům.** Toto středisko by nabízelo ekologické programy včetně programů pobytových a sloužilo by jako vzdělávací, koordinační a metodické pracoviště pro ekologizaci náplně i provozu mateřských škol. Pedagogové velmi vítají elektronickou rozesílku informací z oblasti EV, po které soustavně roste poptávka. Je proto vhodné alespoň jednou ročně oslovit všechny mateřské školy v JMK s nabídkou služeb v oblasti environmentální výchovy.

Předškolní pedagogové také jeví stále větší zájem o systematictější a komplexnější vzdělávání, které by jim umožnilo stát se kvalifikovanými školními koordinátory EVVO. Rovněž volají po kvalitních metodických materiálech – zejména námětech na celoroční školní projekty a zhotovení pomůcek k environmentální výchově.

Úpravy školních zahrad jsou další oblastí hodnou podpory. Vítaná je zejména finanční pomoc ze strany kraje a při samé realizaci metodická pomoc ze strany středisek ekologické výchovy. **Ze strany rodičů stoupá poptávka po zřízení tzv. lesních mateřských škol.** V roce 2010 byla na MŽP ČR zřízena pracovní skupina pro kontakt dětí s přírodou, jejímž úkolem je příprava podkladů k legislativnímu zakotvení lesních mateřských škol do komplexního působení v oblasti EVVO. V koncepci EVVO je proto třeba více počítat i s předškolní výchovou dětí přímo v terénu.

Vize

Osvojování prvotního ekologického povědomí s důrazem na lásku a úctu k přírodě a všem jejím obyvatelům je samozřejmou, vědomou a cílenou součástí výchovné práce převážně většiny mateřských škol v Jihomoravském kraji, ve kterých

jsou do funkcí ustaveny a podporovány školní koordinátorky EVVO. Oporou pedagogickým pracovnícím i provozním pracovníkům těchto zařízení jsou specializovaná střediska ekologické výchovy, která poskytují mateřským školám ekologické výukové programy a kvalitní metodické pomůcky a publikace. SEV specializovaná na mateřské školy jsou vzdělávacími, koordinačními a metodickými pracovišti zřízenými za účelem ekologizace náplně i provozu mateřských škol. Důraz je kladen zejména na přímý kontakt dětí s přírodou, především prostřednictvím přírodních zahrad, kde jsou děti svědky i přímými účastníky pěstování rostlin a chovu drobných živočichů. V Jihomoravském kraji existují mateřské školy, které kladou zvýšený důraz na pobyt dětí v přírodě a ve venkovním prostředí.

Závazné úkoly

Úkol MŠ 1	Vytvořit podmínky pro tvorbu metodických materiálů pro mateřské školy
Cílový stav	Mateřské školy mají k dispozici kvalitní metodické materiály a pomůcky pro environmentální výchovu.
Cílová skupina	Pedagogové a děti v mateřských školách
Zdůvodnění	Mateřským školám chybí didaktické pomůcky pro EV, realizace účinné EV bez kvalitních pomůcek je obtížná.
Opatření	Finančně podpořit výrobu didaktických pomůcek a metodických publikací z globálních grantů OP VK Podílet se na distribuci těchto materiálů koordinátorům EV v MŠ (např. prostřednictvím sítě Mrkvička)
Časová specifikace	Průběžně
Indikátory naplnění	Počty vydaných a distribuovaných metodických publikací a pomůcek

Úkol MŠ 2	Společně s městem Brnem zajistit vznik a provoz SEV Hlídky
Cílový stav	V JMK funguje specializované středisko environmentální výchovy pro mateřské školy.
Cílová skupina	Děti a učitelky MŠ, studenti oborů předškolní pedagogiky, rodiny s dětmi
Zdůvodnění	V Jihomoravském kraji dosud chybí specializované pracoviště, jehož hlavní cílovou skupinou budou děti předškolního věku.
Opatření	Posoudit žádost města Brna o spolupráci při realizaci projektu SEV Hlídky, dohodnout se na dlouhodobých podmínkách spolupráce Pověřit Lipku provozováním SEV Hlídky
Časová specifikace	2011 – dohoda o spolupráci Od roku 2012 zahájení pravidelného provozu pracoviště
Indikátory naplnění	Smlouva s městem Brnem, počet účastníků vzdělávacích akcí a výukových programů Hlídky

Žádoucí aktivity a podpůrná opatření vedoucí k dosažení cílového stavu

- lesní mateřské školy, resp. MŠ s výrazným podílem pobytu dětí v přírodě a ve venkovním prostředí
- zavádění regionálních biopotravin do škol
- ekologizace provozu mateřských škol
- přírodní zahrady v areálech MŠ
- aktivity, střediska a provozy zaměřené na utváření propřírodně orientovaných postojů, na rozvoj znalostí a dovedností klíčových pro budoucí rozvoj dětí
- environmentálně zaměřené výukové programy pro předškolní děti
- metodická pomoc pedagogům mateřských škol
- návštěvy středisek ekologické výchovy, skanzenů, arboret, muzeí, ZOO a dalších organizací, které nabízejí environmentální výchovné programy pro MŠ
- zapojování dalších mateřských škol do sítě Mrkvička

4.2.2 Podoblast: Environmentální vzdělávání a výchova na základních, středních a vyšších odborných školách

Stručná analýza současného stavu

K popisu současného stavu byla použita „Analýza stavu environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty – zmapování, popis a vyhodnocení současného stavu zajištění EVVO v počátečním vzdělávání na území České republiky“, kterou pro MŠMT v roce 2009 zpracovalo SSEV Pavučina a Lipka zajišťovala dotazníkovou část v Jihomoravském kraji.

Z dokončené analýzy jsou zřejmě následující informace: **v Jihomoravském kraji je 33 % škol zapojeno alespoň do jednoho dlouhodobého programu zaměřeného na rozvoj environmentální výchovy.** Největší síť škol a školských zařízení realizujících EVVO je spojená s programem **MRKEV** (Metodika a realizace komplexní ekologické výchovy). **V JMK je do tohoto programu zapojeno 69 základních (15 %) a 23 středních (15 %) škol.** Programu Klubu ekologické výchovy (KEV) se účastní 4 % škol. Dále jsou jihomoravské školy poměrně hojně zapojeny do programu Ekoškola, kterého se účastní 45 škol (cca 10 %), méně se školy zapojují do programů Škola pro udržitelný život, GLOBE, Zelená škola, Škola podporující zdraví, ENO, Les ve škole – škola v lese.

S tvrzením, že „vedení se snaží EVVO ve škole maximálně podporovat“, souhlasilo pouze 35 % respondentů. V JMK je 28 % škol, v nichž se oblastí EVVO nikdo nezabývá. Co se environmentálního vzdělávání týče, samostatný nepovinný předmět se vyučuje na 11 % dotázaných jihomoravských škol. **Spektrum nabízených témat EV je na školách v JMK obecně velmi úzké a nerovnoměrné.** Vícedenní ekovýchovné projekty byly realizovány na 17 % dotázaných škol. Jednorázové EV akce pořádá 42 % dotázaných škol. **Ekologických výukových programů se v kraji zúčastnilo 47 % základních škol, 61 % gymnázií a 19 % ostatních SŠ.** V oblasti EVVO školy **nejčastěji spolupracují s Lipkou** – školským zařízením pro environmentální vzdělávání.

Plány, priority a očekávání škol v oblasti EVVO

V budoucnu chtějí jihomoravské školy více využívat spolupráce s jinými organizacemi při realizaci všech forem EV, školy v JMK chtějí více spolupracovat při zajištění zájmových činností kroužků a klubů. Jihomoravské školy jsou rovněž nakloněny

externí spolupráci při zajištění víkendových výletů, prázdninových táborů a „zelených“ brigád. Jihomoravské školy také **volají po větším propojení ŠVP se zážitkovou pedagogikou zaměřenou zejména na učení se vztahu k místu a regionu.**

Priority jihomoravských škol se v oblasti EVVO různí a nelze najít jedinou výraznou prioritu. 11 % škol zařadilo na první místo vytváření školního programu EVVO anebo jeho plnění v případě, že už jej škola má. Na druhém místě uvedlo 2–6 % škol rozvoj spolupráce s jinými organizacemi nebo obcí, která je součástí koordinace EVVO ve škole. Třetí výraznou prioritou je pro 3–5 % škol aktivizace, motivace a zapojení žáků do EVVO. Mezi 3–4 % škol se objevila prioritou dalšího vzdělávání učitelů a koordinátora EVVO. 2 % škol uvedla jako prioritu zapojení učitelů a vedení školy do koordinace EVVO. Některé školy by ocenily častější využívání školních zahrad ve výuce (přírodní učebny).

Vize

Ke kvalitní škole s dobrou reputací neoddelitelně patří schopný koordinátor EVVO. Ve většině základních a středních škol je alespoň jeden pedagog pověřen funkcí koordinátora EV, přitom nejméně polovina z nich je proškolená. K ustavení funkce koordinátora EV jsou všechny školy patřičně motivovány. Koordinátoři mají nejen náležité vzdělání, ale za svou práci získávají také patřičné uznání i finanční ohodnocení.

Školy jsou motivovány ke zpracování a k pravidelné aktualizaci školních programů EVVO. Všechny základní a střední školy JMK mají plnohodnotně zařazena environmentální průřezová témata do ŠVP a výsledky svých aktivit prezentují veřejnosti. Školy jsou podporovány v tvorbě regionálních učebnic a jsou motivovány k realizaci vlastních environmentálních projektů.

Během školní docházky se každý žák nejméně jedenkrát zúčastní výukového programu v některém středisku EV. Školy jsou motivovány ke spolupráci se středisky ekologické výchovy, jež nabízejí kvalitní environmentální programy pro žáky a vzdělávací akce pro pedagogy.

Závazné úkoly

Úkol Š 1	Podporovat realizaci školních ekologických projektů
Cílový stav	Školy realizují vlastní projekty, případně využívají možnosti zapojení do školních ekologických projektů koordinovaných středisky ekologické výchovy (Ekoškola, Škola pro udržitelný rozvoj a další).
Cílová skupina	Žáci, studenti, pedagogové, ředitelé a vedoucí pracovníci, vychovatelé a ostatní zaměstnanci
Zdůvodnění	Školní ekologické projekty umožní školám naplňovat požadavky rámcových vzdělávacích programů, rozvíjet spolupráci v regionu a pokračovat v ekologizaci jejich provozu.
Opatření	Motivovat zřizovatele základních škol ke spolupráci se školami, např. na poradách se starosty obcí Finančně podpořit školní ekologické programy, např. z globálních grantů OP VK
Časová specifikace	Průběžně
Indikátory naplnění	Výstupy z projektů, počet realizovaných EV projektů na školách

Úkol Š 2	Podpořit organizace, které školám nabízejí ekologické výukové programy (EVP)
Cílový stav	Školám jsou nabízeny ekologické výukové programy v množství, efektivnosti, pestrosti a odborné i didaktické kvalitě odpovídající poptávce.
Cílová skupina	Žáci základních a středních škol
Zdůvodnění	Ekologické výukové programy jsou 2–3hodinové ucelené bloky vzdělávacích aktivit pro třídy ZŠ a SŠ, jimiž jsou rozvíjeny a prohlubovány znalosti a postoje studentů k životnímu prostředí. Jsou sestavovány tak, aby naplňovaly průřezová témata Environmentální výchova v příslušných RVP; tyto EVP vyžadují profesionální didaktickou přípravu a organizační i technické zázemí.
Opatření	Motivovat příspěvkové organizace JMK (Lipka, Lužánky, DDM Junior, SVČ Helceletova) k realizaci kvalitních EVP Finančně podpořit organizace, které připravují inovace v nabídce EVP, např. z globálních grantů OP VK
Časová specifikace	Průběžně
Indikátory naplnění	Počty žáků, kteří se v kraji zúčastní EVP na střediscích ekologické výchovy; počty nabízených tematických EVP, pokrytí jednotlivých věkových skupin adekvátními EVP, počet nově vzniklých a inovovaných EVP

Úkol Š 3	Podpořit tvorbu kvalitních metodických materiálů včetně pomůcek pro podporu výuky regionálních témat
Cílový stav	Učitelé tvoří nebo se aktivně podílejí na tvorbě regionálních učebnic a metodických materiálů, školy běžně využívají didakticky zpracované regionální vzdělávací materiály a učební pomůcky připravené konkrétně pro jejich školy či mikroregiony.
Cílová skupina	Žáci škol, pedagogové
Zdůvodnění	Spoluprací žáků a pedagogů v terénu s důrazem na region můžeme docílit vytvoření vhodných pomůcek pro EV; navíc samotná práce a účast v procesu vzniku jsou pro žáky přínosné, učí je vztahu k místu a rozvíjejí jejich schopnosti týmové práce na zadaném úkolu. Bez patřičných výukových materiálů je environmentální vzdělávání často omezené a neúčinné.
Opatření	Finančně podpořit tvorbu metodických materiálů a učebních pomůcek, např. z globálních grantů OP VK Podílet se na informování o nových metodických materiálech a na jejich distribuci do škol (např. prostřednictvím sítě MRKEV)
Časová specifikace	Průběžně
Indikátory naplnění	Počty vydaných publikací, počty seminářů k tvorbě regionálních učebnic

Žádoucí aktivity a podpůrná opatření vedoucí k dosažení cílového stavu

- učebnice o JMK a jeho regionech
- denní a pobytové ekologické výukové programy pro školy
- školní zahrady využívané jako přírodní učebny
- ukázkový biostatek nabízející návštěvy školám
- síťování a rozvoj spolupráce v EVVO mezi školami, akademickým sektorem, NNO a organizacemi veřejné správy
- jednorázové environmentální projekty škol (exkurze, zelené brigády apod.)
- terénní výuka, výuka základů hospodaření v krajině, návštěvy fungujících ekofare, práce na školních zahradách
- permakulturní a přírodní školní zahrady
- soutěž ENERSOL
- projekty zaměřené na zdravé stravování (např. projekt Bioškoly), zdravý životní styl (např. „Do školy na kole“) a spotřebu lokálních a regionálních výrobků
- užší propojení průřezového tématu EVVO s dalšími průřezovými tématy, jako např. s globálním rozvojovým vzděláváním
- neformální způsoby výuky, návštěvy středisek ekologické výchovy, skanzenů, muzeí, ZOO a organizací, které nabízejí environmentální výchovné programy
- zapojení škol do stávajících dlouhodobých projektů EVVO organizací, jako např. Sdružení TEREZA, Lipka, Nadace Partnerství a další
- užší spolupráce škol s vedením obce při plánování jednotlivých aktivit

- zapojení žáků a studentů do samosprávných procesů školy a obce, podpora jejich samostatných environmentálních projektů, např. v oblasti ekologizace provozu školy
- zapojení rodičů a široké veřejnosti do environmentálních projektů v rámci komunitního plánování

4.2.3 Podoblast: Environmentální výchova a vzdělávání na vysokých školách

Stručná analýza současného stavu

Na většině jihomoravských vysokých škol probíhá výuka předmětů vztahujících se k problematice životního prostředí. Některé fakulty a jejich katedry nebo ústavy se tímto tématem zabývají více a nabízejí uchazečům možnost studovat samostatný obor týkající se životního prostředí. **V současnosti na většině jihomoravských vysokých škol chybějí předměty, které by studentům umožnily začlenit znalosti získané studiem jejich oboru do širších environmentálních souvislostí a do praxe.** Zástupci vysokých škol jsou přesvědčeni, že k realizaci takové výuky jim chybí externí pedagogové a patřičné zkušenosti. **Služby v této oblasti nabízí Lipka na svém pracovišti Kamenná.** Lipka je již jedenáctým rokem fakultním školským zařízením Pedagogické fakulty brněnské Masarykovy univerzity a pro tři univerzity zajišťuje výuku šestnácti předmětů. Kromě řádné výuky Lipka poskytuje konzultace a vedení ročníkových a diplomových prací.

Akademický sektor je v JMK obecně málo propojený s NNO a s komerčním sektorem. Pilotní projekty v této oblasti však již proběhly a byly celkově velmi úspěšné. Co se týče popularizace vědeckých zjištění týkajících se EVVO, jsou zatím jihomoravské VŠ pozadu. Většina z nich nepořádá přednášky ani konference otevřené širší veřejnosti.

Každoročně je Jihomoravským krajem vyhlášena Soutěž studentských prací s tematikou životního prostředí a ekologie se vztahem k území Jihomoravského kraje. Soutěž rozvíjí zájem studentů o Jihomoravský kraj a jeho životní prostředí.

Plány, priority a očekávání vysokých škol v oblasti EVVO

Vzhledem k poměrně úzkému vzorku dotázaných nelze plány, priority a očekávání vysokých škol zobecnit. Z odpovědí však vyplynulo, že by vysoké školy rády organizovaly jednorázové i pravidelné environmentálně osvětové akce pro veřejnost. **Chtěly by také více spolupracovat s NNO a s JMK.** Od JMK vysoké školy očekávají, že vypíše dotační tituly na vydávání učebnic a metodických materiálů k environmentální a regionální výchově a že se postará o jejich obnovu. **Někteří zástupci vysokých škol se dále domnívají, že by JMK měl iniciovat osvětové přednášky z oblasti EVVO pro širší veřejnost.** Dotázaní si také myslí, že by měl JMK zajistit vzdělávání pedagogů k EVVO.

Některé VŠ jsou si schopny představit širší spolupráci a nabízejí např. prostory k výuce. Další možnosti spolupráce s jinými organizacemi a s JMK školy vidí v pořádání konferencí, znalostních soutěží, přednášek a seminářů.

Vize

Z pedagogických oborů jihomoravských vysokých škol odcházejí absolventi do praxe s environmentální přípravou ve

studované specializaci nebo učitelské aprobaci a s kladnými přístupy k ekologicky příznivějším způsobům života. Obecná úroveň environmentální složky odborné i osobnostní přípravy vysokoškolských studentů stále roste. Výuka řady technických, humanitních, přírodovědných i uměleckých oborů je obohacována o environmentálně zaměřené kurzy a předměty. Přibývá diplomových prací a jiných odborných prací souvisejících s prevencí a řešením environmentálních problémů. V oblasti EVVO mezi sebou vysoké školy spolupracují a ke spolupráci vyzývají i nevládní a komerční organizace. Vědecká zjištění týkající se životního prostředí jsou popularizována a prostřednictvím osvětových kampaní prezentována veřejnosti.

Závazné úkoly

Úkol VŠ 1	Poskytovat vysokým školám podporu při zajišťování environmentální výuky
Cílový stav	Vysoké školy využívají při výuce environmentálních předmětů odborníky z oblasti EVVO
Cílová skupina	Studenti pedagogických, sociálních, přírodovědných a dalších oborů jihomoravských VŠ
Zdůvodnění	Zejména vzdělávání budoucích pedagogů v oblasti EVVO má obrovský multiplikační potenciál. Absolventi ekopedagogicky zaměřených předmětů jsou schopni v učitelské praxi vést děti k udržitelnému způsobu života. Mnozí z těchto mladých učitelů, lektorů a pracovníků v oblasti sociálních služeb najdou práci právě v JMK. Vysoké školy nemají dostatek kvalifikovaných pedagogů, kteří jsou schopni tuto výuku zajistit a hledají externí odborníky.
Opatření	Pověřit příspěvkové organizace (Lipku, Lužánky apod.), aby spolupracovaly s univerzitami a podílely se na environmentálním vzdělávání a praxích vysokoškolských studentů i na vedení ročníkových, bakalářských a diplomových prací.
Časová specifikace	Průběžně
Indikátory naplnění	Počet vyučovaných předmětů a kurzů, počet vedených a konzultovaných bakalářských a diplomových prací, počty studentů, kteří absolvovali praxi nebo výuku zabezpečenou příspěvkovými organizacemi JMK

Úkol VŠ 2	Každoročně pořádat soutěž diplomových a bakalářských prací s environmentální tematikou
Cílový stav	Studenti VŠ jsou motivováni k výběru a zpracování bakalářských a diplomových prací s tematikou životního prostředí a ekologie se vztahem k území Jihomoravského kraje.
Cílová skupina	Studenti bakalářských a magisterských studijních programů
Zdůvodnění	Studentské absolventské práce mohou podnítit zájem nejen akademické, ale i širší veřejnosti o problematiku životního prostředí v JMK. Zároveň mohou tyto práce rozšířit poznání o stavu a možnostech řešení problémů životního prostředí v kraji. Soutěž je žádoucí motivací k tomu, aby práce byly kvalitní a tematicky se vztahovaly k JMK.
Opatření	Zabezpečit organizaci soutěže a poskytnout potřebné finanční prostředky k vyhlášení vítězů soutěže v kategoriích bakalářské, magisterské a doktorské práce
Časová specifikace	Jedenkrát ročně
Indikátory naplnění	Počty a témata prací přihlášených do soutěže, studentské popularizační i vědecké články vzniklé na základě účasti v soutěži

Žádoucí aktivity a podpůrná opatření vedoucí k dosažení cílového stavu

- předměty a kurzy s environmentální nebo regionální tematikou; začlenění problematiky životního prostředí v JMK do vysokoškolských studijních programů
- začlenění environmentálních témat do programu akcí k popularizaci vědy (např. Týden vědy a techniky)
- celoživotní vzdělávání (např. Univerzita třetího věku) na brněnských univerzitách – předměty nebo programy zabývající se životním prostředím
- studentské projekty zabývající se řešením environmentálních problémů kraje
- vzájemná spolupráce VŠ a univerzit, zejména kateder zabývajících se výukou či výzkumem v oblasti ekologie a environmentalistiky, při přípravě sylabů a náplní předmětů
- interdisciplinární platforma, která umožní sdílení názorů a poznatků mezi různými obory jednotlivých brněnských univerzit a fakult
- zapojení veřejnosti a podnikatelského sektoru do plánování výzkumných záměrů kateder a ústavů jednotlivých VŠ (výzkumné priority, praktická využitelnost)
- spolupráce NNO s akademickým sektorem např. v rámci projektu 3-LENSUS – databáze o projektech v oblasti vzdělávání pro udržitelný rozvoj; zapojení jihomoravských NNO, které v rámci své činnosti spolupracují s akademickou sférou, nebo naopak za svou akademickou instituci realizují projekty spolupráce s nestátními neziskovými organizacemi
- vzdělávací programy vedoucí k implementaci systémového (holistického) hlediska do vzdělávání k udržitelnému

rozvoji a uplatnění těchto znalostí v praxi (např. projekt Ekoinkubátor)

- databáze organizací a institucí, které nabízejí praxi v oblasti EVVO, a žádoucích témat studentských prací
- environmentální praxe vysokoškolských studentů na ZŠ a SŠ

4.2.4 Podoblast: Další vzdělávání pedagogických a provozních pracovníků škol a školských zařízení v oblasti EVVO

Stručná analýza současného stavu

K popisu současného stavu byla použita „Analýza stavu environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty – zmapování, popis a vyhodnocení současného stavu zajištění EVVO v počátečním vzdělávání na území České republiky“, kterou v roce 2009 zpracovalo pro MŠMT SSEV Pavučina a Lipka zajišťovala dotazníkovou část v Jihomoravském kraji.

Aktivity zaměřené na další vzdělávání pedagogických pracovníků (dále jen „DVPP“) nabízí v JMK 27 organizací; z toho 11 s celokrajskou a 16 s regionální působností. Dlouhodobě a systematicky se oblastí DVPP zabývá především Lipka na svém pracovišti Kamenná, jejichž programů se v roce 2009 zúčastnilo 1037 pedagogických pracovníků. Pedagogům nejen z JMK je na Lipce každoročně nabízeno akreditované specializační studium k výkonu specializovaných činností v oblasti EV, které je určeno zejména pro školní koordinátory EVVO. Odborné vzdělávání nabízí pedagogům z praxe např. katedra biologie Pedagogické fakulty MU na pracovišti Kejbaly.

Každoročně je pro pedagogy organizována Konference k environmentální výchově (KONEV), jíž se účastní kolem 150 pedagogů z Jihomoravského kraje. Metodické i faktické dotazy z oblasti environmentální výchovy mohou pedagogové konzultovat s poradnami zařazenými v Síti environmentálního poradenství.

Environmentálnímu vzdělávání provozních pracovníků nevěnují školy v JMK velkou pozornost. Ekologizace provozu probíhá většinou formou zateplování budov. Třetina škol se ekologizaci provozu nevěnuje vůbec.

Plány, priority a očekávání pedagogických pracovníků a NNO v oblasti EVVO

Z výzkumu vyplynulo, že pedagogové jihomoravských škol mají velký zájem účastnit se v budoucnu nějaké formy specializačního studia. **Respondenti odpověděli, že jejich škola má zájem o kratší i delší semináře pro koordinátory EVVO (33 %),** v případě několikahodinových až jednodenních seminářů dokonce 52 % škol. Také zájem o semináře pro řídící pracovníky je u škol v JMK poměrně velký.

Zájem pedagogů o DVPP v oblasti EV potvrzují i organizace dotázané v rámci výzkumu pro účely koncepce EVVO. **Více než 68 % z nich se domnívá, že poptávka po environmentálně zaměřených programech DVPP roste (18 % si myslí, že stagnuje, a 12 % se domnívá, že klesá).** Přitom větší zájem o další environmentální vzdělávání mají spíše pedagogové v regionech JMK, menší pak v Brně.

Také pedagogové mateřských škol jeví stále větší zájem o systematictější a komplexnější vzdělávání, které by jim umožnilo stát se kvalifikovanými školními koordinátory EVVO. Rezervy jsou rovněž v environmentálním povědomí provozních pracovníků mateřských škol, o jejichž další vzdělávání jeví ředitelky mateřských škol také zájem.

Některé jihomoravské NNO (např. Ekologický institut Veronica) by rády rozšířily vzdělávání pracovníků veřejné správy (tzv. „zelené úřadování“) o oblast vzdělávání provozních pracovníků mateřských škol a školských zařízení.

Jihomoravští pedagogové by uvítali spolupráci se vzdělavateli v zahraničí, se kterými by chtěli realizovat nějaký společný environmentálně vzdělávací projekt. **Představitelé škol by ocenili inspirativní exkurzi za příklady dobré praxe.**

Vize

Záslouhou proškolených pedagogů, kteří se každý den věnují dětem ve školách a školských zařízeních, se myšlenka environmentální výchovy a její naplňování šíří mnohem rychleji a cíle než pouhou přítomností třídy na ekologickém výukovém programu jednou za rok. Proto je vzdělávání pedagogů i nadále důležitou součástí činnosti Lipky a jeho narůstající objem se postupně soustřeďuje na pracoviště Kamenná. Vzdělávání zahrnuje tematické semináře, terénní exkurze a konference a také postupně budované systematictější vzdělávání pedagogů, jehož potřeba vychází z kurikulární reformy a nutnosti uchopit environmentální výchovu ve školních vzdělávacích programech škol jako průřezové téma. Základ systému dalšího vzdělávání pedagogů tvoří specializační studium pro koordinátory environmentální výchovy ve školách, doplňují ho další koncepční a metodické semináře.

Je zpracován a realizován systém akreditovaného environmentálního vzdělávání pro pedagogy ZŠ a SŠ. V rámci specializačního studia k výkonu specializovaných činností v oblasti EV pro pedagogy a školní koordinátory EVVO jsou školám poskytovány kvalitní metodické materiály pro školy. Nadále funguje síť MRKEV, která přináší zapojeným školám kompletní informační servis v oblasti EVVO.

Díky všudypřítomným příkladům dobré praxe, o kterých se školy dozvídají např. z Jihomoravských ekologů, a díky soustavné finanční podpoře jsou školy motivovány k širší ekologizaci vlastního provozu. Školy jsou si vědomy státních a regionálních závazků v oblasti vytápění, nakládání s energiemi, vodou a odpady. Vedoucí i provozní pracovníci se cíleně snaží snížit ekologickou stopu svých škol. V rámci úklidu, údržby a spotřeby materiálů se snaží využívat ekologicky příznivé technologie, a díky ekologickému hospodaření na školním pozemku směřují k částečné soběstačnosti (např. zelenina do školní kuchyně).

Závazné úkoly

Úkol DVPP 1	Zajistit specializační studium k výkonu specializovaných činností v oblasti environmentální výchovy
Cílový stav	Koordinátoři environmentální výchovy mateřských, základních a středních škol JMK mají odpovídající kvalifikaci.
Cílová skupina	Pedagogové MŠ, ZŠ a SŠ
Zdůvodnění	Podle metodického pokynu pro zajištění EVVO ve školách a školských zařízeních mají ředitelé pověřit alespoň jednoho pedagoga koordinací EV. Pověření koordinátoři plní povinnosti, k nimž potřebují získat odpovídající vzdělání, které jim poskytuje specializační studium pořádané podle vyhlášky č. 317/2005.
Opatření	Motivovat ředitele škol, aby umožňovali svým pedagogům účast ve specializačních studiích Finančně podpořit realizaci specializačních studií, např. z globálních grantů OP VK Dohodnout se Statutárním městem Brnem finanční spoluúčast při realizaci specializačního studia pro pedagogy mateřských škol města Brna
Časová specifikace	Průběžně
Indikátory naplnění	Počet vyškolených pedagogických pracovníků

Úkol DVPP 2	Zajistit fungování sítě škol se zájmem o environmentální výchovu
Cílový stav	V JMK je zajištěna činnost sítě MRKEV pro základní a střední školy a obdobné sítě Mrkvička pro mateřské školy.
Cílová skupina	Pedagogové jihomoravských škol
Zdůvodnění	MRKEV a Mrkvička umožňují školám získávat nejaktuálnější metodické materiály z oblasti EVVO a vzájemnou informovanost o aktivitách na jiných školách.
Opatření	Motivovat ředitele škol, aby se jejich školy zapojovaly do sítě Finančně podpořit fungování sítě, např. z globálních grantů OP VK Vydávat a poskytnout jihomoravským školám dvakrát ročně Jihomoravské ekologisty, které budou obsahovat aktuální informace z oblasti životního prostředí
Časová specifikace	Průběžně
Indikátory naplnění	Počet škol v síti MRKEV a Mrkvička, počet informací a metodických materiálů rozeslaných členům sítě

Úkol DVPP 3	Zajistit konání konferencí k environmentální výchově pro pedagogy
Cílový stav	Učitelé jsou průběžně seznamováni s aktuálním stavem životního prostředí a s příklady dobré praxe EVVO v JMK.
Cílová skupina	Pedagogové jihomoravských škol
Zdůvodnění	Konference o environmentální výchově hrají důležitou roli v průběžném vzdělávání pedagogů a pedagogických pracovníků. Nabízejí zpravidla jedinou možnost setkání pedagogů zabývajících se EVVO z různých regionů kraje. Účastníci na nich získávají nové informace dle tematického zaměření, příklady dobré praxe a vyměňují si zkušenosti a praktické ukázky využitelné ve školách.
Opatření	Spolupodílet se na finančním zajištění konferencí Poskytovat prostory pro konání konferencí
Časová specifikace	Každoročně
Indikátory naplnění	Počty účastníků

Žádoucí aktivity a podpůrná opatření vedoucí k dosažení cílového stavu

- akreditované vzdělávací akce pro pedagogické pracovníky
- vzdělávací akce pro nepedagogické pracovníky škol a školských zařízení
- zapojení absolventů programů specializačních studií a „školy pro udržitelný život“ do konzultantské a poradenské činnosti
- soutěž o školu s neekologičtějším provozem
- prezentace škol v oblasti úspor energií a vody, nakládání s odpady a chodu školních kuchyní, dílen a zahrad za účelem minimalizace spotřeby energií a snižování ekologické stopy školy
- uveřejňování příkladů dobré praxe z EV škol v Jihomoravských ekologitech a v časopisu pro ekogramotnost Bedrník (vydávaného Pavučinou)
- vzdělávání studentů teologie, duchovních a církevních pracovníků (katechetů), kteří vyučují nebo budou vyučovat náboženství v oblasti environmentální etiky a environmentalistiky
- mezinárodní spolupráce v oblasti vzdělávání pracovníků školy se zájmem o ekologizaci provozu (příklady „dobré environmentální praxe“ v zahraničí)
- semináře pro ředitele škol a školských zařízení (specializované kurzy a semináře, exkurze do škol úspěšných v EVVO, informace na krajských poradách ředitelů škol)
- interní vzdělávání provozních pracovníků škol a školských zařízení v oblasti ekologizace provozu

4.3 Oblast: Mimoškolní environmentální vzdělávání a výchova dětí a mládeže

Stručná analýza současného stavu

Aktivitami mimoškolní EVVO se zabývá přibližně 43 % organizací činných v EVVO. Jedná se o střediska volného času, environmentální nevládní neziskové organizace a různou měrou se na mimoškolní EVVO podílejí i renomované dětské organizace. Řada úspěšných klubů a kroužků působí také při základních školách v JMK.

Rozložení organizací působících v mimoškolní EVVO v JMK je nerovnoměrné, nabídka je relativně velká a dostatečná v okrese Brno-město, výrazně nedostatečná nabídka je naopak například na Znojemsku, v severní části Blanenska a na Tišnovsku. Zvláště v okrajových regionech a menších obcích je existence ekovýchovných aktivit či environmentálně zaměřeného klubu či oddílu úzce vázána na jednoho či více místních „nadšenců“ – tomu odpovídá různorodá stabilita a kvalita činnosti.

Podle některých dotázaných zažívají ekologicky a biologicky zaměřené dětské kolektivy, kroužky a oddíly v posledních letech znatelný pokles zájmu ze strany dětí i rodičů. Odborná a pedagogická kvalita pedagogických pracovníků v mimoškolní EVVO je značně rozdílná a neexistují oficiální kritéria pro její srovnání a zlepšení. **Přístup k informacím o pedagogických metodách v oblasti mimoškolní EVVO, stejně jako průběžné vzdělávání pedagogických pracovníků pro ekologickou výchovu nejsou dostatečné.** Nedostatečná je také podpora dobrovolných vedoucích kroužků, oddílů a klubů působících mimo větší centra.

Plány, priority a očekávání organizací zabývajících se mimoškolní EVVO

Za hlavní prioritu koncepce v oblasti mimoškolní EVVO považují respondenti dostupnost ekovýchovných volnočasových aktivit pro děti a mládež. V Brně je nabídka relativně dostatečná, ale jsou regiony, kde je situace horší. **Cílem je, aby každé dítě v Jihomoravském kraji mělo šanci se do aktivit mimoškolní EVVO zapojit a aby byla pro něj dostupná nabídka pravidelné ekovýchovné činnosti (kroužek, oddíl, klub apod.) do 20–30 minut cestování veřejnou dopravou.**

Dále je třeba začleňovat EVVO do kroužků a do činnosti oddílů, jež nejsou primárně zaměřeny na environmentální výchovu. Někteří dotázaní se domnívají, že je EVVO možné realizovat i v rámci aktivit jazykově, sportovně nebo technicky zaměřených kroužků. Zde by se podpora neměla zaměřovat na pravidelnou činnost, ale spíše na zvyšování podílu environmentálně výchovných aktivit. **Podchycení zájmu o přírodu u dětí a mládeže a jejich zapojení do aktivit na poli EVVO vnímají mnozí jako velmi důležité.**

Jako důležité vnímají respondenti zajištění stability a kvality mimoškolní EVVO. Pomineme-li materiální a finanční zázemí, jsou pro kvalitní environmentální výchovu klíčoví kvalifikovaní pracovníci. Je potřeba zajistit jejich další vzdělávání (praktické i metodické) a podporovat výměnu zkušeností. **Dále je nutné**

rozšiřovat nabídku kvalitních metodických materiálů a výukových pomůcek. Finanční podpora jejich tvorby je přitom nezbytnou podmínkou. V neposlední řadě je třeba adekvátně finančně ohodnotit práci odborných pracovníků v oblasti mimoškolní EVVO a stanovit systém odměňování práce dobrovolníků.

V oblasti mimoškolní EVVO by se rovněž nemělo zapomínat na výchovu příkladem. Především vedoucí kolektivů dětí a mládeže, případně vychovatelé DDM a SVČ by měli rozvíjet své znalosti o životním prostředí, šetrném životním způsobu a o odpovědném přístupu k environmentálním problémům. Svým životem a postoji by měli jít příkladem svým svěřencům. Za tímto účelem je nutné podporovat vydávání informačních materiálů s problematikou EVVO zaměřených na vedoucí dětských kolektivů.

Některé organizace vnímají jako prioritní vznik zařízení, které umožní bezprostřední kontakt dětí a mládeže s živou přírodou. Zkušenosti ze zahraničí naznačují, že tato specifická zařízení fungují jako částečně samostatné subjekty, tj. úzce zaměřené pobočky nebo pracoviště větších organizací, kde jsou odborní pracovníci (přírodovědci, chovatelé apod.) schopni realizovat vzdělávací programy pro široký okruh zájemců.

Vize

Mimoškolní environmentální vzdělávání a výchova dětí a mládeže je samozřejmou součástí každodenního života, podporovanou rodinou, školou, politiky, církvemi i úřady. Každé dítě má možnost aktivně se zapojovat do kvalitní organizované mimoškolní zájmové činnosti přírodovědně, ekologicky či ochranně zaměřené. Významná část dětí a mládeže tuto možnost aktivně využívá a posléze vychovává své vlastní děti k ekologicky příznivějším způsobům života.

Závazné úkoly

Úkol M 1	Rekonstruovat přírodovědnou stanici Kamenáčky – pracoviště JUNIOR – DDM
Cílový stav	Nově rekonstruované pracoviště zabezpečuje účinnou environmentální výchovu v kvalitním a inspirujícím prostředí.
Cílová skupina	Žáci a studenti, pedagogové, veřejnost
Zdůvodnění	Přírodovědná stanice Kamenáčky je pracovištěm JUNIOR – DDM (krajské školské zařízení pro mimoškolní vzdělávání dětí a mládeže). V oblasti EVVO poskytuje zcela specifické možnosti vzdělávání a je svým rozsahem a zaměřením jediným zařízením svého druhu na Moravě.
Opatření	Spolufinancovat rekonstrukci budovy
Časová specifikace	2011 – stavební úpravy 2012 – zahájení provozu
Indikátory naplnění	Zrekonstruovaná budova, počty účastníků vzdělávání

Úkol M 2	Podporovat environmentální vzdělávání vedoucích dětských kolektivů
Cílový stav	Je nabízeno dostatečné množství kvalitních environmentálních vzdělávacích aktivit pro vedoucí dětských kolektivů.
Cílová skupina	Vedoucí mládežnických organizací a dětských kolektivů, dobrovolníci pracující s dětmi a mládeží
Zdůvodnění	Kurzy nabízené vedoucím mládežnických organizací a dětských kolektivů umožňují získat praktické metodické dovednosti a náměty, jak provádět environmentální výchovu tak, aby děti bavila a inspirovala.
Opatření	Finančně se spolupodílet na realizaci kurzů a vydávání výukových materiálů Spolupracovat na propagaci vzdělávacích akcí
Časová specifikace	Průběžně
Indikátory naplnění	Počet proškolených vedoucích, počet vydaných materiálů

Žádoucí aktivity a podpůrná opatření vedoucí k dosažení cílového stavu

- propagace nabídek mimoškolní environmentální výchovy a osvěty v JMK
- činnost organizací a dětských kolektivů zaměřených na EVVO a začleňování EVVO do činnosti jinak zaměřených kroužků a oddílů
- nabídka ekovýchovných nebo přírodovědných kroužků na všech SVČ a DDM
- nová střediska ekologické výchovy se zaměřením na mimoškolní EVVO – např. SEV Kaprálův mlýn apod.
- environmentální aktivity dětských a mládežnických kolektivů s důrazem na pravidelné a dlouhodobé činnosti
- vzdělávání dobrovolných i profesionálních pedagogů a vedoucích dětských kolektivů
- vytvoření standardu kvalitní mimoškolní EVVO a standardu kvalitního lektora/pedagoga mimoškolní EVVO jako podkladu pro hodnocení kvality a potřeb vzdělávání pedagogů volného času v oblasti EVVO
- vznik aktivit mimoškolní EVVO v regionech s menší nabídkou
- regionální veletrhy a výměny zkušeností v mimoškolní EVVO
- obecné informační zdroje – portály pro mimoškolní EVVO
- tvorba metodických a výukových materiálů, publikací a pomůcek pro mimoškolní EVVO
- činnost církví a náboženských společenství ve výchově dětí k odpovědnosti za boží stvoření (etika úcty k životu)
- EVVO pro rodiny s dětmi
- zookoutky a vzdělávací chovatelské stanice (např. Kamenáčky)
- zapojení Jihomoravské rady dětí a mládeže (JRDM) jako prostředníka mezi KrÚ a dětskými NNO
- podpora mezinárodních kontaktů v oblasti výměny zkušeností z mimoškolní EVVO

4.4 Oblast: Environmentální vzdělávání a osvěta veřejnosti

Stručná analýza současného stavu

V oblasti EVVO považuje 71 z oslovených jihomoravských organizací (což je asi 65 %) za svou cílovou skupinu veřejnost. Veřejnost je také nejpočetnější skupinou, které se oslovené organizace věnují. Veřejnosti je nabízeno zejména environmentální poradenství. Od roku 2005 je za tímto účelem zřízena **Sít environmentálního poradenství**, která sdružuje v současnosti 18 subjektů. **Co se týče zájmu o environmentální poradenství ze strany veřejnosti, dotázané organizace se vyslovily, že spíše klesá (42 %) nebo stagnuje (30 %).** Zájem přitom roste především v mimobrněnských regionech, a to více než třikrát oproti Brnu.

V oblasti EVVO realizují oslovené organizace také akce pro rodiny s dětmi. Podle výzkumu tyto akce probíhají spíše nepravidelně. V JMK je organizuje 25 organizací, z toho je jedna třetina NNO, druhá třetina veřejná správa a zbytek SVČ a podnikatelé. O něco více organizací připravuje jednorázové osvětové akce pro širší veřejnost. Pravidelně je organizuje 16 a jednorázově 14 subjektů. V této oblasti respondenti vidí spíše růst zájmu (26 %), případně stagnaci (24 %). Dlouhodobě větší osvětové akce, jako např. kampaně, organizuje pravidelně pouze 5 oslovených organizací, jednorázově pak 19. Většinou se jedná o organizace s celokrajskou působností.

V JMK se tvorbě a údržbě environmentálně osvětových naučných stezek věnuje 52 organizací. **Z výzkumu dále vyplynulo, že 22 organizací někdy vydalo nějakou publikaci zaměřenou na EVVO.** Přitom 63 % organizací se domnívá, že zájem o takovou literaturu roste.

Životnímu prostředí příznivý životní způsob nebo pouze zájem o environmentální témata často dokážou podnítit soutěže zaměřené na osvětu veřejnosti. Z dotazníků vyplynulo, že zájem ze strany veřejnosti výrazně roste. Domnívá se to alespoň 55 % dotázaných, 25 % si myslí, že zájem zatím stagnuje.

Plány, priority a očekávání organizací zabezpečujících EVVO veřejnosti

Poradenská centra poskytující veřejnosti rady a konzultace v oblasti EVVO potřebují především stabilní finanční podporu, po které volají všechny environmentální poradny a infocentra v kraji. Sít environmentálního poradenství JMK očekává v budoucnu dlouhodobou fixní podporu ze strany kraje. Pokud má nadále zajišťovat svým klientům kvalitní servis a svým zaměstnancům patřičné vzdělání, je nezbytné, aby k tomu měla stabilní finanční prostředky. „Projektové peníze“ nemohou tuto funkci dlouhodobě plnit.

Koncepce EVVO by měla vytvářet konkrétní podmínky pro zapojení jednotlivců do ochrany životního prostředí. Zapojení obyvatel do regionálních programů a výzev v oblasti ochrany životního prostředí je proto nezbytné. Některé NNO očekávají zapojení veřejnosti např. skrze nové soutěže o energeticky šetrnou domácnost apod. **Navrhují propojení environmentálního vzdělávání v oblasti školství se vzděláváním veřejnosti.** Skrze soutěže pro děti chtějí přimět jejich rodiče, aby snížili uhlíkovou (ekologickou) stopu jejich domácnosti (inspirace programem „CO₂ liga Zlínského kraje“).

Priority organizací zabezpečujících EVVO veřejnosti jsou velmi různorodé s ohledem na hlavní poslání organizace. Některé se domnívají, že je třeba se soustředit především na klimatickou a energetickou osvětu, jiné své priority vidí ve vzdělávání podnikové sféry nebo realizaci jednorázových akcí pro veřejnost. Jsou zde i organizace, které za hlavní prioritu koncepce označily zasíťování jihomoravských studánek. Jiné otázku pochopily na vyšší rovině obecnosti a za hlavní očekávání označily prolomení nedůvěry veřejnosti ke vzdělavatelům v oblasti EVVO.

V rámci dotazníkového šetření byli respondenti dotazováni, jaké činnosti by se měly v EVVO rozvíjet. Pro vzdělávání veřejnosti se vyslovilo 57,6 % dotázaných, z toho rozhodně ano zahrntlo 42,3 % respondentů. Podobnou podporu získaly i akce pro rodiny s dětmi, zde však 21,6 % dotázaných nebylo úplně přesvědčeno o jejich důležitosti. **Podle očekávání by dotázané organizace rády rozvíjely oblast poradenství pro veřejnost; 61,“ % se vyslovilo pro rozvoj této oblasti, opačného názoru bylo pouze 9 % respondentů.** Jednorázové osvětové akce by se měly rozvíjet podle 52 % dotázaných. **O podpoře vydávání knih a publikací je přesvědčeno 54,9 % respondentů** (z toho však 22,5 % zahrntlo spíše ano). Ještě o něco nižší podporu má vydávání periodik. Pro rozvoj této oblasti EVVO je rozhodně pro pouze 27 % dotázaných, 20 % zahrntlo spíše ano a 21,6 % je proti. Podobně dopadly i naučné stezky. Jejich rozvoj podporuje 47,7 % dotázaných a proti jejich dalšímu rozvoji je 18,9 % oslovených organizací.

Vize

Šetrné environmentální chování má mezi občany JMK vysoký kredit a je uznáváno jako chování vysoce etické a morální. Pozitivní vzory šetrné spotřeby jsou propagovány ve všech vrstvách společnosti, především ze strany představitelů veřejné správy. Slavné a významné osobnosti se účastní akcí zaměřených na environmentální osvětu. Takovéto akce mají stabilně velkou podporu ze strany veřejné správy a jsou hojně navštěvovány lidmi různého věku i postavení.

Občané Jihomoravského kraje mají možnost se účastnit nejrůznějších environmentálně vzdělávacích akcí. Pokud se chtějí v této oblasti vzdělávat sami, mohou si knihy s tematikou EVVO půjčit nebo zakoupit v některé z mnoha pravidelně fungujících environmentálních poraden. Na Síť center environmentálního vzdělávání a osvěty se postupně obrací čím dál více lidí s pestrou škálou dotazů z oblasti šetrného životního způsobu, ochrany přírody atd. Jejím prostřednictvím jsou uskutečňovány významné aktuální osvětové projekty. Tato centra jsou rovnoměrně rozmístěna ve všech mikroregionech Jihomoravského kraje.

Závazné úkoly

Úkol VE 1	Podpořit stabilní fungování Sítě environmentálního poradenství v JMK
Cílový stav	Jihomoravská veřejnost má po celém kraji přístup do environmentálních poraden.
Cílová skupina	Veřejnost
Zdůvodnění	Environmentální poradenství je potřebnou službou pro veřejnost. Napomáhá občanům v orientaci v problematických oblastech, jako jsou zákony na ochranu ŽP, využívání obnovitelných zdrojů energie, nakládání s odpady atd. V oblasti EVVO vyžaduje environmentální poradenství nákladnou specializaci a vzdělávání poradců.
Opatření	V případě potřeby se podílet na kofinancování k získané dotaci pro síť
Časová specifikace	Průběžně
Indikátory naplnění	Fungující Síť environmentálního poradenství v JMK, počet vyřízených dotazů, počet osvětových akcí, vzdělávacích akcí

Úkol VE 2	Usilovat o maximální ekologizaci provozu budov JMK
Cílový stav	Krajský úřad JMK je příkladem ekologicky šetrného provozu pro veřejnost i ostatní instituce.
Cílová skupina	Veřejnost
Zdůvodnění	Krajský úřad Jihomoravského kraje by měl jít v oblasti EVVO příkladem, protože jeho jednání může ovlivnit názor velké části obyvatel kraje.
Opatření	Postupně zavádět další opatření k ekologizaci provozu úřadu
Časová specifikace	Průběžně
Indikátory naplnění	Nově provedená opatření

Úkol VE 3	Realizovat a podporovat osvětové kampaně na aktuální environmentální témata
Cílový stav	Jihomoravský kraj aktivně napomáhá realizaci kampaní, jimiž je zajišťována environmentální osvěta veřejnosti k aktuálním tématům a řešeným problémům v oblasti životního prostředí.
Cílová skupina	Veřejnost
Zdůvodnění	Některá témata environmentální osvěty nelze předvídat, proto je zapotřebí dořešit prostředky, jimiž bude možno osvětu aktuálně a efektivně zajišťovat.
Opatření	Zajistit realizaci kampaní
Časová specifikace	Podle aktuálních potřeb
Indikátory naplnění	Počet realizovaných kampaní

Úkol VE 4	Vzdělávat veřejnost v aktuálních možnostech separovaného sběru odpadů
Cílový stav	Veřejnost je průběžně informována o aktuálních možnostech environmentálně šetrných postupů v separovaném sběru odpadů s důrazem na zpětný odběr elektrozařízení, třídění plastů, nápojových kartonů, bioodpadu apod.
Cílová skupina	Veřejnost
Zdůvodnění	Legislativa na úseku odpadového hospodářství nařizuje výrobcům elektrozařízení zajistit zpětný odběr a materiálové využití nepotřebných elektrospotřebičů z domácností.
Opatření	Spolupracovat se společnostmi zajišťujícími zpětný odběr elektrozařízení a sběr tříděného odpadu v jejich osvětových aktivitách poskytováním metodické podpory a kontaktů v návaznosti na znalost místních podmínek
Časová specifikace	Průběžně
Indikátory naplnění	Počet podpořených akcí

Žádoucí aktivity a podpůrná opatření vedoucí k dosažení cílového stavu

- environmentální vzdělávání žáků základních škol a středních škol a veřejnosti v připravovaném Centru Údolní, Brno
- vznik center environmentálního poradenství v mikroregionech kraje, kde ještě žádná taková centra nejsou (v oblasti tzv. bílých míst); v ideálním případě by měli zájemci o poradenství z oblasti EVVO bydlet max. 20 km od místa, kde se environmentální poradna nachází; poradny chybí zejména

v regionech Břeclavsko, Znojensko, Blanensko, Vyškovsko, Hustopečsko a Židlochovicko

- rozšíření aktivit organizací s jiným než environmentálním zaměřením (turistická informační centra, obecní knihovny apod.) o základní environmentální poradenství (informační místa)
- návštěvnická střediska ve zvláště chráněných územích
- udržení a rozvíjení tradic jednorázových osvětových akcí, jako je Den Země, Den parků, Den bez aut atd.
- propagace regionálních a sezónních bioproduktů
- vzdělávání veřejnosti o změnách klimatu
- osvětové kampaně a programy ostatních subjektů, jejichž posláním je mj. podpora ekologicky šetrného chování veřejnosti (např. zpětný odběr použitých elektrozařízení realizovaný prostřednictvím kolektivních systémů spravovaných k tomu zřízenými společnostmi ELEKTROWIN a. s. a ASEKOL s. r. o.)
- vzdělávání veřejnosti v prevenci vzniku odpadu, v šetrném nakupování, v rizicích chemických látek, o ekologickém úklidu, o spravedlivém obchodu (fair trade) apod.
- vydávání environmentálně naučných a osvětových časopisů a letáků
- vydávání knih s regionální tematikou a s tematikou EVVO
- popularizace příkladů dobré environmentální praxe
- spolupráce podnikatelského sektoru a NNO v oblasti environmentální osvěty veřejnosti (např. semináře o pasivních stavbách, o alternativních zdrojích energie, o produktech ekologického zemědělství apod.)
- osvětové semináře týkající se environmentálních témat (biodiverzita, příklady dobré praxe, hospodaření s vodou, úspory energií, izolace staveb atd.)
- setkávání místních akčních skupin (MAS) a regionálních sdružení působících v oblasti EVVO s místními lidmi; zapojování místních lidí do projektů; prezentace a konzultace rozvojových záměrů
- budování a údržba naučných stezek a chodníků
- organizace aktivit EVVO pro rodiny s dětmi (vzdělávání rodičů prostřednictvím vzdělávání jejich dětí)
- osvětové semináře pro média
- šetrná turistika a udržitelná doprava
- zapojení kraje a místní samosprávy do celostátních závazků v oblasti ŽP (např. snižování produkce CO₂) – občané snáze pochopí, že se jedná o důležitý problém, na jehož řešení se mohou podílet
- projekty firem zaměřené na environmentální osvětu veřejnosti

4.5 Oblast: Environmentální vzdělávání a osvěta podnikatelského sektoru

Stručná analýza současného stavu

Výzkum ukázal, že v případě, kdy je nějaký podnikatel poskytovatelem EVVO, bývá jeho cílovou skupinou nejčastěji veřejnost. Podle názoru dotázaných firem nefunguje především spolupráce mezi jednotlivými podnikatelskými subjekty zabývajícími se EVVO. Dále si firmy stěžují na neprovázanost jednotlivých akcí.

K ekologizaci provozu a k zavádění např. EMAS (systém řízení a auditu podniku z hlediska ochrany životního prostředí)

nutí velké firmy především tlak zahraničních partnerů nebo konkurence. Menší firmy jsou dnes ve snaze o uplatnění motivovány např. k zapojení se do místních akčních skupin. Prostřednictvím certifikace regionálních produktů zohledňují takto sdružené firmy i environmentální aspekty výroby. **MAS fungují často na principech programu LEADER+**, který má pomoci subjektům působícím na venkově reagovat na environmentální, ekonomické i technologické výzvy dnešní doby. Podnikatelé mají možnost se dále vzdělávat v oblasti EVVO prostřednictvím Národní sítě rozvoje venkova. **Bez poradenského servisu některých NNO by MAS jen těžko naplňovaly své cíle.**

Environmentálním poradenstvím se zabývají i soukromé firmy, např. v oblasti prevence (závažných) ekologických havárií. **Soukromé firmy a podnikatelé však působí nesystematicky a zabezpečují jen drobný segment. Naprosto chybí jejich širší zasíťování a možnost sdílení informací napříč oblastmi EVVO.**

Plány, priority a očekávání organizací zabezpečujících EVVO podnikatelského sektoru

Některé NNO vnímají jako důležité navázání nástrojů EVVO na praxi. Spolupráce vzdělávacích institucí v oblasti EVVO s podnikatelským sektorem je podle nich klíčová. „Jen si myslím, že je dobré, když se na různých akcích spojených s ekologickou osvětou, kam energetika určitě také patří, účastní i firmy a organizace, které jsou s danou problematikou a tématem spojeny přímo z praxe.“ Dále je možné např. „kampaň k efektivnímu třídění odpadu snadno propojit s činností firmy, která se odpady přímo zabývá.“ (citováno z dotazníkového šetření)

Podle některých respondentů je důležitá osvěta především nevýrobních podniků v oblasti úspory energií, materiálů a nakládání s odpady. Jako důležité vnímají zavedení programu „zelené kanceláře“ u nevýrobních podniků a v plánovacích sekcích výrobních firem. Program by měl být podpořen soutěží o ekologicky nejpříznivější provoz firemní kanceláře. JMK by měl navrhnout způsoby motivace k úsporám (např. certifikace), měl by také připravit pro firmy školení o úsporách, a podporovat tak jejich environmentální osvětu.

Jako důležitou vnímají všichni dotázaní provázanost mezi subjekty, které se EVVO zabývají (vzdělávací instituce, podnikatelská sféra, NNO). **Podle dotázaných organizací je třeba zabezpečit komplexní přístup napříč odvětvími (ovzduší, ochrana vod, lesnictví, zemědělství, krajina, průmysl a podnikání, ekonomie životního prostředí).** Výzkum dále nepřímo prokázal, že firmy a NNO působící ve stejném oboru o sobě často vůbec nevědí. Přitom připravují podobné osvětové akce, které na sebe nenavazují, opakují se a často nepřinášejí nic nového. Nejen NNO, ale i firmy očekávají lepší spolupráci, větší provázanost jednotlivých akcí a dlouhodobou společnou strategii v oblasti EVVO s jasnými cíli.

Firem a organizací zabývajících se různými oblastmi EVVO je dostatek. Je žádoucí jejich aktivity propojit a koordinovat. Některé NNO by vnímaly jako účelné vytvoření tematických pracovních skupin, které by spolupracovaly na naplňování cílů EVVO a navzájem spolu komunikovaly. Jako důležité vnímají jednomyslné a bezrozporné vystupování na veřejnosti.

Kraj by měl podle některých NNO rozvíjet inovativní potenciál firem. Za tímto účelem lze připravit veřejné soutěže nebo využít nejmodernějších environmentálně příznivých technologií u investic realizovaných krajským úřadem. Dále by měl kraj podporovat veřejnou debatu o nových technologiích, pomáhat zejména malým firmám se zpracováním žádostí o dotace, zprostředkovávat setkání mezi firmami uvažujícími o implementaci environmentálně šetrných technologií a firmami, které s nimi už mají zkušenosti. Na místě je také podpora pořádání vzdělávacích seminářů pro podnikatele, při nichž mohou naplnit svou roli některé profesní NNO.

Na otázku, kterou z jejich činností je do budoucna nutno finančně podporovat z dotací Jihomoravského kraje, odpověděly organizace zabývající se EVVO podnikatelského sektoru následovně: „EVVO v oblasti trvale udržitelných forem zemědělství“, „pomoc s vybudováním ekocentra a ukázkové biofarmy pro EVVO v oblasti trvale udržitelných forem zemědělství“, „ekologické konference“, „ekologické poradenství“, „environmentální osvěta“ a „konference, semináře, přednášky na téma hliněného stavitelství v Brně“ (citováno z dotazníkového šetření).

Vize

Pro podnikatelské a zemědělské subjekty je zajišťováno vzdělávání v oblasti životního prostředí. Mají možnost se aktuálně dozvědět o nových projektech a programech zaměřených na udržitelný rozvoj. Podnikatelům je nabízena komplexní pomoc ohledně environmentální legislativy, zavádění systémů jakosti řízení malých a středních podniků s ohledem na životní prostředí (EMAS, ISO 14001), začleňování do různých sítí a místních sdružení (MAS). Podnikatelé spolupracují s NNO a získávají skrze nabízené semináře nejnovější poznatky z oblasti environmentálních technologií. Firmy akceptují celospolečenské závazky (např. snížení uhlíkové stopy) a podnikají s ohledem vůči přírodě a budoucím generacím. Cíle EVVO nejsou pro firmy jen marginální záležitostí, ale staly se součástí firemní strategie. Je podporován inovativní potenciál firem a podniků v environmentální oblasti. Firmy na dosažení cílů EVVO spolupracují napříč různými odvětvími.

Závazné úkoly

Úkol P 1	Zveřejňovat příklady dobré environmentální praxe v podnikání
Cílový stav	Podnikatelé spolupracují s institucemi, které nabízejí kvalitní environmentální vzdělávání, a poskytují tak podnikatelům nejnovější poznatky z oblasti environmentálních technologií.
Cílová skupina	Firmy, podnikatelé, živnostníci, zemědělci
Zdůvodnění	V JMK existuje řada firem, jež jsou úspěšné v uplatňování environmentálně šetrných technologií, a je proto žádoucí jejich zkušenosti propagovat mezi podnikateli, kteří mají o inspiraci zájem.
Opatření	Vyhledávat a uvádět příklady dobré praxe v Jihomoravských ekologických a dalších periodikách, v propagačních materiálech JMK, na tiskových konferencích JMK Podporovat organizace, jež se věnují environmentální osvětě v podnikatelské sféře Spolupracovat s Regionální rozvojovou agenturou JMK, hospodářskými komorami a inovačními centry
Časová specifikace	Průběžně
Indikátory naplnění	Počty propagovaných příkladů dobré praxe, počty seminářů a účastníků

Žádoucí aktivity a podpůrná opatření vedoucí k dosažení cílového stavu

- vznik platformy umožňující sdílení zkušeností s řízením environmentálních projektů, jejímž cílem by bylo shromážďovat příklady dobré praxe a z níž by bylo možné čerpat inspiraci (získat radu) při přípravě určitého podnikatelského záměru; platforma by měla zamezovat vzniku nedorozumění mezi projektanty a auditory (např. EIA)
- soutěže o ekologicky nejpříznivější provoz kanceláře
- zavádění environmentálních manažerských systémů EMS, EMAS, ISO 14001
- prezentace dobrých příkladů environmentálně šetrného podnikání (např. na stránkách kraje)
- vzdělávání vedoucích pracovníků i zaměstnanců soukromých firem v oblasti EVVO
- vznik regionálního centra odborných znalostí (RCE), které by umožňovalo sdílet znalosti a dovednosti podnikatelského sektoru, nevládních organizací a akademiků
- vznik projektů, které si kladou za cíl umožnit zájemcům z řad studentů i veřejnosti rozběhnout vlastní environmentální podnikání anebo vytvořit vlastní environmentálně příznivý podnikatelský záměr (např. Inkubátor environmentálních podnikatelských záměrů – společný projekt Fakulty sociálních studií a Ekonomicko-správní fakulty MU, Nadace Partnerství a Ekologického právního servisu)

- osvětová role privátního sektoru – podpora environmentálních projektů firem – koordinace jejich snažení; navázání nástrojů EVVO na praxi – např. podpora kampaní na třídění odpadu, na šetření vodou a energiemi apod.
- veřejná debata o nových technologiích, pomoc se zpracováním žádostí o dotace, zprostředkování seminářů a setkání
- nepodceňovat synergický efekt „zeleného investování“ a jeho osvětovou funkci (osvětová role šetrných investic)
- environmentální vzdělávání zemědělců v oblasti šetrného hospodaření v krajině

4.6 Oblast: Environmentální vzdělávání a osvěta veřejné správy

Stručná analýza současného stavu

Již pátým rokem vyhlašuje ředitel KrÚ JMK ve spolupráci s Ekologickým institutem Veronica soutěž mezi úřady a institucemi v tzv. „zeleném úřadování“. Ke zvýšení efektivity jednotlivých opatření v oblasti zeleného úřadování byla Síť ekologických poraden vypracována Komunikační strategie pro zelené úřadování. Funkčním nástrojem šíření příkladů tzv. dobré (environmentální) praxe je také Databáze osvědčených postupů – inspirace pro obce a region, kde některé obce sdílejí zkušenosti ze zavádění ekologických opatření v provozu úřadu. Mnohé další pak své zkušenosti sdílejí prostřednictvím časopisu Jihomoravské ekologisty. **Výzkum ukázal, že vzdělávacím veřejné správy v oblasti ekologizace provozu úřadů se v JMK zabývá 39 organizací.** Zhruba polovina z nich se touto aktivitou zabývá pravidelně.

Některé obce v oblasti EVVO aktivně spolupracují v rámci mikroregionů a do tvorby strategických dokumentů často zapojují i veřejnost. **Podrobnou analýzou obsahu webových stránek jihomoravských měst však bylo zjištěno, že samostatné koncepční nebo strategické dokumenty z oblasti EVVO chybějí naprostě většině velkých měst kraje.** Ostatní instituce veřejné správy a státní organizace jsou na tom podobně. Některé z nich ale na jejich přípravě intenzivně pracují.

Podle některých respondentů by se měla v rámci koncepce EVVO rozvíjet zejména témata obnovitelné zdroje energie a propojení ekologie s ekonomikou. **Mnozí respondenti jsou přesvědčeni, že koncepce EVVO musí navazovat na strategické dokumenty z jiných oblastí.**

Plány, priority a očekávání v oblasti EVVO veřejné správy

Mezi priority NNO v oblasti environmentálního vzdělávání úředníků a zaměstnanců VS patří vzdělávání o změnách klimatu a možnostech energetických úspor. Podle respondentů z řad NNO by mělo být povědomí o klimatických změnách známé na všech stupních společnosti, úředníky veřejné správy počínaje. Závazky státu v oblasti energetických a emisních úspor by měly být poměrnou částí převzaty krajem a obcemi. Kompetentní úředníci by měli rozhodovat s ohledem na tyto závazky a měli by rozumět důvodům, proč je takové jednání nutné.

Mnohé NNO se domnívají, že ke zlepšení úrovně EVVO veřejné správy dojde, teprve když bude na každém větším úřadě stanovena funkce koordinátora EVVO. Tento pracovník by byl

systematicky vzděláván v oblasti EVVO a své znalosti by předával svým kolegům na pracovišti. Zároveň by ručil za naplňování krajských i místních cílů koncepce EVVO a byl by kompetentní ke komunikaci s nadřízenými orgány v rámci agendy ochrany životního prostředí. **Samotné vzdělávání koordinátorů EVVO na úřadech VS by zajišťovali profesionálové z řad odborných institucí a některých NNO.**

V oblasti dalšího vzdělávání úředníků veřejné správy je **podle NNO nutné dbát na to, aby měli možnost seznámit se s konkrétními příklady dobré environmentální praxe** (především zahraniční exkurze). Některé NNO nabízejí pomoc a zkušenosti z této oblasti.

NNO i VS nadále očekávají podporu zeleného úřadování na všech stupních veřejné správy v Jihomoravském kraji. Soutěž o ekologicky nejpříznivější provoz úřadu/instituce v JMK by podle nich měla pokračovat i v příštích letech. Kromě této soutěže není v kraji realizována žádná jiná aktivita, která by motivovala obce a města ke zlepšování životního prostředí. **Podle některých NNO by bylo vhodné zavést obdobnou soutěž úzce zaměřenou na úsporu (obnovitelnost) energií použitých k provozu jednotlivých úřadů.**

Dotázané NNO jsou přesvědčeny, že by úředníci veřejné správy měli hrát významnější roli v oblasti příkladného environmentálně šetrného jednání. U všech veřejných investic by měly být nejprve posouzeny jejich environmentální aspekty. Veřejná správa by se neměla dopouštět ničení životního prostředí v případech, kde existují šetrnější alternativy. Veškerým svým jednáním by měla jít příkladem a dávat jasný signál veřejnosti, že jí na řešení environmentálních problémů záleží. Např. budovy veřejné správy by měly splňovat energetické standardy, měly by implementovat nejnovějších technologie a jejich provoz by měl být příkladný v oblasti třídění odpadu, umístění stojanů na kola atd. Krajský úřad JMK má zaveden systém nástroj řízení kvality CAF a ISO 9001 a dále v této souvislosti uvažuje o zavedení ISO14 001.

Výzkum mimo jiné poukázal na to, že institucím VS chybějí v oblasti EVVO zejména kvalifikovaní pracovníci. Materiálový nedostatek tyto organizace spíše nepocítují. **Nejčastěji organizacím veřejné správy scházejí osvětové vzdělávací materiály a prostory, ve kterých by mohla probíhat EVVO veřejné správy (případně veřejnosti).** Často se jedná o zahrady a venkovní učebny, nejen o místnosti v interiéru, jež chybějí zejména ve městech a městských částech (např. Brno-Starý Lískovec, Slavkov, Blansko, Moravský Krumlov, Rosice, Pohořelice, Boskovice, Skalice nad Svitavou a Břeclav).

Vize

Koncepce EVVO je pevně propojena s ostatními strategickými dokumenty JMK. Pracovníci KrÚ a další pracovníci veřejné správy v JMK jsou pravidelně školeni v oblasti energetických úspor, šetrného hospodaření a péče o životní prostředí. Větší úřady, zejména ty, jejichž činnost se dotýká ŽP, mají ustanovenou funkci koordinátora EVVO. Na vzdělávání koordinátorů EVVO se aktivně podílejí NNO a ostatní organizace, jež se dotčenými tématy profesionálně zabývají.

Instituce a organizace veřejné správy soustavně snižují nepříznivé environmentální dopady provozu veřejné správy. Jsou

vytvořeny a v praxi fungují motivační nástroje pro ekologicky šetrné chování orgánů veřejné správy. V kraje zřízených organizacích se cílevědomě dbá na zvýšení hospodárnosti, účelnosti a efektivnosti vynaložených prostředků na provoz i údržbu budov, kanceláří a veškerého zařízení. Investice jsou posuzovány i na základě kritérií environmentální šetrnosti. Orgány VS se snaží jít příkladem v řešení současných environmentálních problémů a přebírají na sebe závazky vyplývající z mezinárodních dohod.

Závazné úkoly

Úkol VS 1	Zajistit pokračování Soutěže o ekologicky nejpříznivější provoz úřadu/instituce v JMK
Cílový stav	Úřady a instituce v JMK dbají na environmentální šetrný provoz svých budov a zařízení.
Cílová skupina	Úřady a instituce veřejné správy
Zdůvodnění	Soutěž o ekologicky nejpříznivější provoz úřadu/instituce v JMK přinesla pozitivní změny na mnohých úřadech a institucích v kraji. Její pokračování může vést ke snížení ekologické stopy úřadů veřejné správy. Příkladné environmentální jednání veřejné správy může mít pozitivní dopad na chování veřejnosti.
Opatření	Zajistit, aby úřady a instituce veřejné správy měly k dispozici manuál obsahující principy „zeleného úřadování“ Zajistit přípravu a organizaci Soutěže o ekologicky nejpříznivější provoz úřadu/instituce v JMK
Časová specifikace	Každoročně
Indikátory naplnění	Počet zúčastněných úřadů a institucí veřejné správy, snížení energetické i materiálové náročnosti provozu úřadu

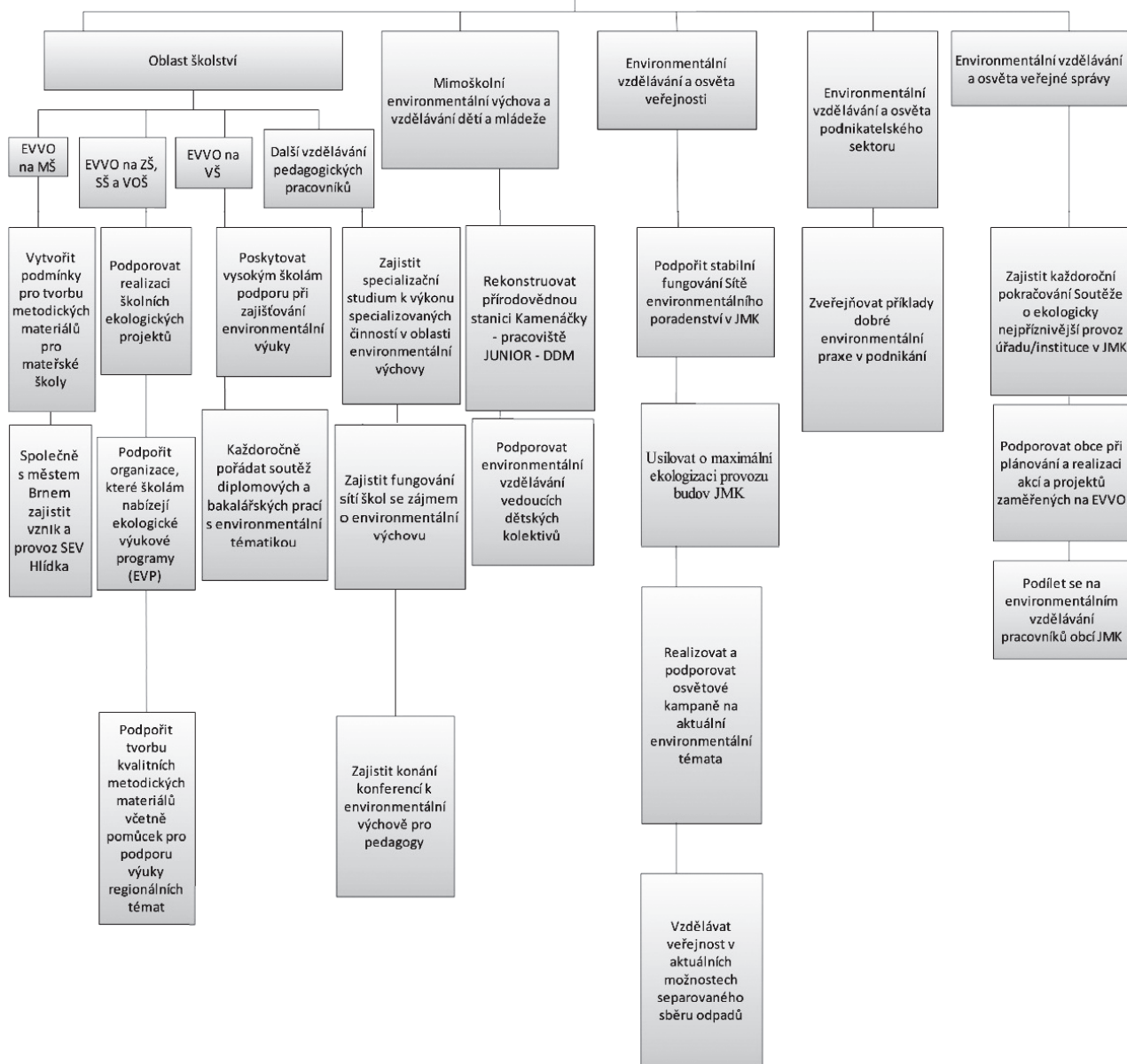
Úkol VS 2	Podporovat obce při plánování a realizaci akcí a projektů zaměřených na EVVO
Cílový stav	Obce ve spolupráci se školami připravují projekty na podporu EVVO (např. Škola pro udržitelný život), které se zaměřují na širokou veřejnost. Do příprav a realizací projektů se zapojují také učitelé, žáci i nestátní neziskové organizace.
Cílová skupina	Obce, veřejnost, školy, podnikatelé
Zdůvodnění	Představitelé obcí nejlépe vědí, jaké ekologické problémy na jejich území je zapotřebí řešit. Zapojení veřejnosti, a hlavně obce je žádoucí nejen z pohledu dobrého příkladu žákům, kteří se tak zapojují do života obce a učí se zodpovědnosti a pozitivnímu vztahu k regionu.
Opatření	Z pozice obcí a JMK podporovat program Škola pro udržitelný život
Časová specifikace	Průběžně
Indikátory naplňování	Soutěže, výstupy z projektů, počty škol a žáků zapojených do projektů

Žádoucí aktivity a podpůrná opatření vedoucí k dosažení cílového stavu

- prezentace příkladů dobré environmentální praxe úřadů veřejné správy
- zapojování měst a obcí do Národní sítě Zdravých měst; šíření metodiky Zdravých měst
- semináře pro pracovníky obcí v oblasti EVVO
- zavádění a fungování místních Agend 21
- realizace energetických auditů za účelem úspory energií
- propagace zdravého způsobu života
- zavádění nových technologií za účelem ekologizace provozu
- poskytování informačních materiálů (knihy, časopisy, bulletin, letáky) z oblasti EVVO starostům, politikům a úředníkům veřejné správy
- podpora výstavby učeben EVVO, zejména venkovních

Úkol VS 3	Podílet se na environmentálním vzdělávání pracovníků obcí JMK
Cílový stav	Pracovníci obcí uplatňují ve své činnosti způsoby odpovědného přístupu k životnímu prostředí a jsou příkladem občanům.
Cílová skupina	Úřady a instituce veřejné správy, veřejnost
Zdůvodnění	Krajský úřad jako vyšší správní orgán poskytuje metodické vedení úřadům obcí na území svého správního obvodu.
Opatření	Podílet se na pořádání vzdělávacích seminářů pro úředníky obcí tak, aby byli tito schopni poskytovat potřebné informace a v případě zájmu obcí provádět vlastní osvětovou činnost na území jednotlivých správních obvodů (např. propagace služeb zpětného odběru mezi obcemi III. typu) Zabezpečovat vzdělávání pro úředníky obcí Vydávat a poskytnout pracovníkům obcí dvakrát ročně Jihomoravské ekolisty, které budou obsahovat aktuální informace z oblasti životního prostředí
Časová specifikace	Průběžně
Indikátory naplnění	Počet zúčastněných pracovníků úřadů a institucí veřejné správy, počet uskutečněných vzdělávacích akcí a aktivit

Přehled úkolů v jednotlivých oblastech

5. ORGANIZAČNÍ ZABEZPEČENÍ EVVO

Za plnění koncepce je zodpovědný Jihomoravský kraj prostřednictvím svých orgánů a jím zřízených právnických osob, zejména své příspěvkové organizace Lipky.

5.1 Subjekty zodpovědné za plnění koncepce a akčního plánu

Ředitel Krajského úřadu JMK

V souladu s příslušným usnesením vlády ČR je ředitel krajského úřadu zodpovědný za plnění koncepce EVVO a jejího pravidelně aktualizovaného akčního plánu. Jmenuje Krajskou koordinační skupinu, která průběžně iniciuje, kontroluje a vyhodnocuje implementaci koncepce, zpracovává návrhy k naplňování a aktualizaci koncepce a akčních plánů.

Krajská koordinační skupina (KKS)

Krajská koordinační skupina je složena z členů jmenovaných ředitelem KrÚ JMK. Tvoří ji členové Rady JMK, vedoucí OŽP, OŠ, ORR, pracovníci KrÚ pověřeni realizací EVVO, zástupce školského zařízení pro environmentální vzdělávání zřízeného krajem. Zasedání KKS se řídí statutem. Úkolem KKS je zejména: průběžně iniciovat, kontrolovat, navrhovat a vyhodnocovat náležitý postup implementace krajské koncepce EVVO; věnovat zvláštní pozornost plnění závazných cílů; vypracovávat návrhy akčních plánů koncepce EVVO pro jednotlivé kalendářní roky a kontrolovat jejich plnění; navrhovat výše finančních prostředků pro dotační tituly vyhlášené JMK v oblasti EVVO při přípravě rozpočtu JMK na další kalendářní rok; připravovat odborům životního prostředí a školství, resp. Radě či Zastupitelstvu JMK podklady pro pravidelná vyhodnocení stavu naplňování koncepce EVVO.

Odbor životního prostředí

OŽP je hlavním koordinátorem uplatňování koncepce EVVO pro veřejnou správu, veřejnost, NNO a podnikatele.

Odbor školství

OŠ je koordinátorem naplňování koncepce v oblasti školní a mimoškolní EVVO.

Odbor regionálního rozvoje

ORR je spolupracujícím odborem při naplňování koncepce pro obce a podnikatelskou sféru.

Pracovníci KrÚ pověřeni koordinací a realizací EVVO

V rámci KrÚ JMK jsou pověřeni zajištěním EVVO dva pracovníci. Úkolem pracovníka OŽP je zajistit návaznost environmentálních zřetelů mezi jednotlivými odbory Krajského úřadu a vzájemné propojení mezi pracovníky těchto odborů pověřenými spoluprací s OŽP. Dále tento pracovník vytváří podmínky pro plnění koncepce v oblastech osvěta veřejnosti, vzdělávání podnikatelů a vzdělávání veřejné správy. Úkolem zaměstnance OŠ je vytvářet podmínky pro realizaci EVVO v jihomoravských školách, školských zařízeních a v mimoškolní EVVO.

Pracovníci KrÚ pověřeni EVVO zabezpečují zejména tyto činnosti: usilují o naplnění závazných cílů stanovených koncepcí; přidělují úkoly podle opatření navržených k dosažení závazných cílů; zajišťují realizaci vybraných (přesně stanovených) úkolů akčního plánu (AP), které vyžadují kontaktování nových osob, navázání spolupráce, organizaci spolupráce více nezávislých subjektů (např. setkání pracovních skupin apod.); podporují aktivity vedoucí k plnění dalších úkolů AP, oslovují možné spolupracovníky; jsou iniciátory plnění AP, sestavují podklady pro hodnocení plnění AP; vyhledávají a zpracovávají náměty na medializaci, spolupracují s oddělením informací a styku s veřejností, uveřejňují příklady dobré environmentální praxe; sledují a doplňují webové stránky – portál EVVO; zveřejňují dotace přidělené odbory ŽP a školství na webu JMK; provádějí poradenství pro podávání žádostí o dotace; připravují pro krajskou koordinační skupinu náměty pro financování jednotlivých opatření koncepce; připravují podkladové materiály a pořizují zápisy z jednání KKS a pracovních skupin; koordinují aktivity EVVO s meziresortní a mezisektorovou působností; koordinují aktivity pro podporu EVVO v oblastech tzv. bílých míst.

Lipka – školské zařízení pro environmentální vzdělávání

Lipka je příspěvková organizace, kterou JMK zřídil za účelem environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty dětí, mládeže a dospělých.

5.2 Způsob vyhodnocování koncepce

Hodnocení plnění koncepce a akčního plánu

- Plnění koncepce bude zhodnoceno po uplynutí doby její realizace, tedy v roce 2021.
- Akční plány budou vyhodnocovány každoročně.
- Stručné hodnocení plnění akčního plánu zpracuje pověřený pracovník OŽP ve spolupráci s garanty a realizátory úkolů.
- Výsledky hodnocení naplňování koncepce budou předkládány KKS a řediteli KrÚ.

5.3 Financování EVVO v Jihomoravském kraji

Finanční pokrytí pro plnění závazných cílů koncepce a navazujících úkolů stanovených aktuálním akčním plánem bude dle možností zajištěno z rozpočtu JMK a dalších finančních zdrojů (např. rozpočet měst a obcí, ze SFŽP ČR, fondů EU atd.).

Možnými formami financování EVVO JMK je např. nákup služeb (např. školení, tvorba osvětových publikací), poskytování dotací na vybrané aktivity (např. dotační program na podporu neinvestičních činností NNO), stanovení závazného ukazatele příspěvkovým organizacím.

6. POUŽITÉ ZKRATKY A VYSVĚTLIVKY

ACROSS	Akademické centrum rozvoje soft skills	NNO	nestátní nezisková organizace
AP	akční plán	NPRV	Národní program rozvoje vzdělávání
ASEKOL	kolektivní systém zpětného odběru elektrozařízení	NS	návštěvnické středisko
AV	Akademie věd	OHK	Okresní hospodářská komora
CAF	nástroj řízení kvality (Common Assessment Framework)	OPRLZ	Operační program Rozvoj lidských zdrojů
CEV	centrum ekologické výchovy	OPVK	Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost
CVČ	centrum volného času	OPŽP	Operační program Životní prostředí
COŽP	Centrum pro otázky životního prostředí	ORR	Odbor regionálního rozvoje
ČIŽP	Česká inspekce životního prostředí	OŠMS	Odbor školství, mládeže a sportu
ČSOP	Český svaz ochránců přírody	OŽP	Odbor životního prostředí
DDM	dům dětí a mládeže	OSN	Organizace spojených národů
DVPP	další vzdělávání pedagogických pracovníků	OSR	Odbor strategického rozvoje
EHS	Evropské hospodářské společenství	OZE	obnovitelné zdroje energie
EHK OSN	Evropská hospodářská komise Organizace spojených národů	PRK	Program rozvoje kraje
EIA	posuzování vlivů na životní prostředí (Environmental Impact Assessment)	RCE	Regional Centres of Expertise (regionální centrum expertních dovedností)
EMAS	systém řízení a auditu podniku z hlediska ochrany životního prostředí (Environmental Management and Audit Scheme)	RVP	rámcový vzdělávací program
EMS	obecnější termín pro systém environmentálního řízení podniku, který může být veden dle norem řady ISO 14 000 nebo EMAS (Environmental Management System)	SCENES	Scout Centres of Excellence for Nature and Environment (skautské profesionální vzdělávací centrum v oblasti přírody a životního prostředí)
EKO-KOM	autorizovaná obalová společnost	SEV	středisko ekologické výchovy
ESF	Evropský sociální fond	SFŽP	Státní fond životního prostředí ČR
EŠV	ekologicky šetrný výrobek	SOU	střední odborné učiliště
EU	Evropská unie (European Union)	SP EVVO	Státní program EVVO
EV	environmentální (ekologická) výchova	SSEV Pavučina	Sdružení středisek ekologické výchovy Pavučina
EVP	environmentální (ekologický) výukový program	SSŠ	středisko služeb školám
EVVO	environmentální vzdělávání, výchova a osvěta	SŠ	střední škola
FSC	ekologické lesnictví (Forest Stewardship Council)	STEP	Síť ekologických poraden České republiky
CHKO	chráněná krajinná oblast	SVČ	středisko volného času
ISO řady 14 000	normy pro systém environmentálního managementu (Environmental Management System Standard)	SWOT analýza	technika strategické analýzy, založená na zvažování vnitřních faktorů společnosti (silné a slabé stránky) a faktorů prostředí (příležitosti a hrozby)
JMK	Jihomoravský kraj	ŠLP	Školní lesní podnik
JRDM	Jihomoravská rada dětí a mládeže	ŠVP	školní vzdělávací program
KONEV	Konference k environmentální výchově	UNEP	United Nations Environment Programme (environmentální program Organizace spojených národů)
KrÚ	krajský úřad	UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu)
MA 21	místní Agenda 21 (Local Agenda 21)	UR	udržitelný rozvoj
MAS	místní akční skupina	VOŠ	vyšší odborná škola
MENDELU	Mendelova univerzita v Brně	VŠ	vysoká škola
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu	VUT	Vysoké učení technické
MRKEV	Metodika a realizace komplexní ekologické výchovy (republiková síť)	YMCA	Křesťanské sdružení mladých lidí
MŠ	mateřská škola	ZŠ	základní škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	ŽP	životní prostředí
MU	Masarykova univerzita		
MŽP	Ministerstvo životního prostředí		

7. ADRESÁŘ JIHOMORAVSKÝCH ORGANIZACÍ ZAPOJENÝCH DO EVVO

1. Státní správa

Správa CHKO Bílé Karpaty
Nádražní 318, 763 26 Luhačovice
Tel./fax: +420 577 119 626–8
+420 577 119 629
E-mail: bilekarp@nature.cz
www.bilekarpaty.cz

Správa CHKO Moravský kras
Svitavská 29, 678 01 Blansko
Tel./fax: +420 516 428 880
+420 516 410 525
E-mail: morkras@nature.cz
www.moravskykras.ochranaprirody.cz
www.moravskykras.nature.cz

Správa Národního parku Podyjí
Na Vyhliďce 5, 669 02 Znojmo
Tel./fax: +420 515 282 240
+420 515 282 241
E-mail: info@nppodyji.cz
http://www.nppodyji.cz

Správa CHKO Pálava
Náměstí 32, 692 01 Mikulov
Tel./fax: +420 519 510 585
+420 519 511 130
E-mail: palava@nature.cz
www.palava.ochranaprirody.cz

2. Příspěvkové organizace

Lipka – školské zařízení pro environmentální vzdělávání
Lipová 20, 602 00 Brno
Tel.: +420 543 211 263
E-mail: lipka@lipka.cz
www.lipka.cz

Zoologická zahrada Brno
Zoologická zahrada města Brna,
příspěvková organizace, U Zoologické
zahrady 46, 635 00 Brno
Tel./fax: +420 546 432 311
+420 546 210 000
E-mail: zoo@zoobrnno.cz
http://www.zoobrnno.cz

3. Veřejné výzkumné organizace

Centrum dopravního výzkumu
Líšeňská 33a, 636 00 Brno
Tel./fax: +420 548 423 711
+420 548 423 712
www.cdv.cz

4. NNO

Autonapůl, o. s.
Křtiny 37, 679 05 Křtiny
E-mail: autonapul@autonapul.org
http://www.autonapul.org

Brněnský institut rozvoje občanské společnosti TRIALOG
Colova 17, 616 00 Brno
Tel./fax: +420 542 221 501
+420 542 221 502
E-mail: info@trialog-brno.cz
http://www.trialog-brno.cz

Brno na kole
Francouzská 61, 602 00 Brno (pouze
poštovní)
Tel.: 775 984 253, 545 210 753
E-mail: redakce@brnonakole.cz
http://www.brnonakole.cz

Centrum pasivního domu
Údolní 33, 602 00 Brno
Tel.: +420 511 111 810
E-mail: info@pasivnidomy.cz
http://www.pasivnidomy.cz

Česká společnost pro větrnou energii
Olomoucká 3419/7, 618 00 Brno
Tel.: +420 544 526 751
E-mail: sekretariat@csve.cz
www.csve.cz

České centrum čistší produkce
Masná 5, 602 00 Brno
Tel.: +420 543 25 70 34
E-mail: cpcbr@volny.cz

Český svaz ochránců přírody (ČSOP)
www.csop.cz

Regionální sdružení ČSOP v Brně
Panská 9, Brno
Tel.: +420 542 422 756
E-mail: rscsop.brno@veronica.cz
www.csopbrno.cz

ZO ČSOP Adonis
Náměstí 1, 692 01 Mikulov
Tel./fax: +420 519 512 201
+420 519 510 855
E-mail: info@adonis-mikulov.cz
www.adonis-mikulov.cz

ZO ČSOP ASTACUS
Bukovany 74, 696 31 Bukovany
Tel.: +420 732 316 891
+420 774 548 425 (J. Kouřil)
E-mail: r.kouril@vesipo.cz

ZO ČSOP Bílé Karpaty
Bartolomějské nám. 47, 698 01 Veselí
nad Moravou
Tel./fax: 518 324 792
E-mail: csop@bilekarpaty.cz
www.bilekarpaty.cz/csop

ZO ČSOP Břeclav
Břetislavova 8, 690 02 Břeclav
Tel.: +420 602 890 794 (O. Pražák)
E-mail: otakar.prazak@worldonline.cz
http://csop-bv.hyperlink.cz

ZO ČSOP 58/16 "CASTOR"
Bohuslavice 4203, 696 55 Kyjov 3
Tel.: +420 722 010 123 (J. Tyl)
E-mail: csopcastor@centrum.cz

ZO ČSOP Haluzice
Mouchnice 131, 683 33 Nesovice
Tel.: +420 545 214 797
+420 731 048 836 (R. V. Motyčka)
E-mail: zocsop@haluzice.cz
http://www.haluzice.cz

ZO ČSOP Lednice
Síd. Osvobození 555, 691 44 Lednice
Tel.: +420 731 428 229 (V. Sajfrt)

ZO ČSOP Pálava
Náměstí 32, 692 01 Mikulov
Tel.: +420 519 513 399
+420 775 740 220
E-mail: cev@palava.cz
www.cev.palava.cz

ZO ČSOP Pozořice
Na Větráku 332, Pozořice
Tel.: +420 544 226 066
+420 776 343 540
E-mail: szkohout@volny.cz
www.pozorice.cz/csop

ZO ČSOP Rousínov
Rudé armády 74, 683 01 Rousínov
Tel.: +420 517 371 912 (M. Bradáčová)
E-mail: mbradacova@centrum.cz

ZO ČSOP Veronica Brno
Panská 9, 602 00 Brno
Tel.: +420 542 422 750
fax: +420 542 422 752
E-mail: veronica@veronica.cz
www.veronica.cz

Děti Země – Brno
Cejl 48/50, 602 00 Brno
Tel./fax: +420 545 210 393;
+420 603 574 289
E-mail: dz.brno@ecn.cz
http://detizeme.cz

Drnka, o. s.
Křívda 171, 683 04 Drnovice
Tel.: +420 517 353 418
E-mail: drnka@tiscali.cz
http://www.drnka.org

Ekologický právní servis
Dvořákova 13, 602 00 Brno
Tel./fax: +420 545 575 229
+420 542 213 373, +420 734 440 604
E-mail: poradna@eps.cz
www.eps.cz

EPOS, Spolek poradců v ekologickém zemědělství ČR
Kotlářská 53, Brno
Tel./fax: +420 549 213 563
E-mail: epos@eposcr.eu
www.eposcr.eu

Evropské centrum pro ekoagroturistiku
Komenského nám. 124, 666 01 Tišnov
Tel.: +420 736 112 538
+420 605 968 705
E-mail: pavel@eecat.cz,
katka@eecat.cz
www.eecat.cz

FSC ČR, o. s.
Poděbradova 111, 612 00 Brno
Tel./fax: +420 545 211 383
+420 545 211 383
E-mail: info@czechfsc.cz
http://www.czechfsc.cz/o-fsc

Hnutí Brontosaurus
Hvězďová 10, 602 00 Brno
Tel.: +420 544 215 585
E-mail: hnuti@brontosaurus.cz
www.brontosaurus.cz

Hnutí DUHA
Údolní 33, 602 00 Brno
Tel./fax: +420 545 214 431
+420 545 214 429
E-mail: info@hnituduha.cz
www.hnituduha.cz

INEX SDA
Anenská 10, 602 00 Brno
Tel.: +420 543 331 775
E-mail: info@inexsabrno.cz
www.inexsda.cz

Jihomoravská krajská organizace Pionýra
Údolní 58, 659 88 Brno
Tel.: +420 777 248 711
fax/zázn.: +420 543 234 740
E-mail: info@jimpionyr.cz
http://jihomoravsky.pionyr.cz

Jihomoravská rada dětí a mládeže
Česká 11, 602 00 Brno
Tel.: +420 776 701 756
E-mail: info@jmdeti.cz
http://www.jmdeti.cz

Junák – svaz skautů a skautek ČR, okres Brno-město
Česká 11, 602 00 Brno, 1. poschodí
Tel./fax: +420 724 996 200
E-mail: brj@volny.cz
http://brno.skauting.cz

Klub BICYBO
Panská 7, 602 00 Brno
Tel.: +420 608 271 369 (J. Jedlička),
+420 602 188 173 (P. Nygrýn)
E-mail: info@bicybo.cz
http://www.bicybo.cz

Krajská rada Junáka Jihomoravského kraje
Křížkovského 23, 603 00 Brno
http://www.jmktgm.com

Naboso, o. s.
Nálepškova 30b, 637 00 Brno
Tel.: +420 736 112 538 (P. Pichler)
E-mail: info@naboso.org
www.naboso.org

Nadace Partnerství
Údolní 33, 602 00 Brno
Tel.: +420 515 903 111
E-mail: partnerstvi@nap.cz
www.nadacepartnerstvi.cz

Nadace Veronica
Panská 9, Brno
Tel.: +420 542 422 775
E-mail: nadace@veronica.cz
www.nadace.veronica.cz

Nezávislé sociálně ekologické hnutí – Nesehnutí
třída Kpt. Jaroše 18, 602 00 Brno
Tel./fax: +420 543 245 342
+420 545 218 619
E-mail: brno@nesehnuti.cz
www.nesehnuti.cz

Sdružení renesance krajiny
Družstevní 3, Adamov

Sdružení Země Jižní Morava

Lísky 344/27, 624 00 Brno
Tel.: +420 736 105 022
(J. Rambousek)
E-mail: jram@seznam.cz
http://www.sdruzizeneme.cz

Společnost pro Fair trade a rozvojové vzdělávání

Kounicova 42, Brno 602 00
Tel./fax: +420 543 214 002
+420 530 345 498
E-mail: office@fairtrade.cz;
info@fairtrade.cz
www.fairtrade.cz

STEP – Síť ekologických poraden

Panská 9, 602 00 Brno
Tel.: +420 542 422 750
E-mail: step@ekoporadna.cz
www.ekoporadna.cz

Zeměpisná společnost Morava

Klubovna PALUBA
Pekárenská 4a, 602 00 Brno
Tel. +420 775 725 822
E-mail: info@zsmorava.cz
http://www.zsmorava.cz

Za sebevědomé Tišnovsko

Majorovala 1709, Tišnov
E-mail: sebevedome@tisnovsko.eu
http://sebevedome.tisnovsko.eu

Zayferus, o. p. s.

Havlíčková 429, 664 34 Kuřim
E-mail: info@zayferus.cz
www.zayferus.cz

5. Školství

Mendelova univerzita v Brně

Zemědělská 1, 613 00 Brno
Tel./fax: +420 545 131 111
+420 545 211 128
E-mail: info@mendelu.cz
www.mendelu.cz

FSS MU – Katedra environmentálních studií

Joštova 10, 602 00 Brno
Tel.: +420 549 493 433
E-mail: pantucko@fss.muni.cz
http://humenv.fss.muni.cz

6. DDM a CVČ

DDM a školní družina Oslavany

Hybešova 3, 664 12 Oslavany
Tel./fax: +420 546 423 520
+420 739 634 100
E-mail: info@ddm-oslavany.cz
http://www.ddm-oslavany.cz

DDM Blansko Oblázek

Údolní 1200/2, 678 01 Blansko
Tel.: +420 516 455 790
+420 605 455 765
E-mail: reditelka@ddmblansko.cz
http://www.ddmblansko.cz

DDM Brno, Helceletova

Helceletova 4, 602 00 Brno
Tel.: +420 543 212 113
E-mail: ddm.helceletova@orgman.cz
www.ddmhelceletova.cz

Dům dětí a mládeže, Letovice, okres Blansko

Československá 137/5, 679 61 Letovice
Tel.: +420 516 474 170
+420 516 476 880
+420 731 481 033 (kancelář)
E-mail: info@ddmletovice.net
http://www.ddmletovice.net

DDM Kuřim

Jungmannova 1084, 664 34 Kuřim
Tel.: +420 541 230 763
E-mail: ddm.kurim@worldonline.cz
http://www.ddmkurim.cz

DDM Kyjov, okres Hodonín

Husova 370, 697 01 Kyjov
Tel./fax: +420 518 612 139
+420 739 205 338
+420 518 614 910
E-mail: ddmkyj@seznam.cz
http://www.ddmkyjov.cz

DDM Mikulov, okres Břeclav

Vrchlického 11, 692 01 Mikulov
Tel.: +420 539 029 215
+420 519 510 215, +420 723 441 495
E-mail: info@ddmmikulov.cz
(A. Židelová)
http://www.ddmmikulov.cz

DDM Miroslav, okres Znojmo

Kostelní 202/21, 671 72 Miroslav
Tel.: +420 515 333 120
+420 724 752 698
E-mail: ddmimir@mboxzn.cz
http://www.sis.znojmo.cz/

DDM Moravský Krumlov

náměstí T. G. Masaryka 35, Moravský Krumlov
Tel.: +420 515 322 770
+420 515 321 201
E-mail: info@domecekmk.cz
http://ddmkrumlov.webnode.cz

DDM Slavkov u Brna, okres Vyškov

Komenského nám. 495,
684 01 Slavkov u Brna
Tel.: +420 544 221 708
E-mail: ddmslavkov@tiscali.cz
http://www.ddmslavkov.cz

DDM Šumná, okres Znojmo

671 02 Šumná
Tel.: +420 515 291 436
E-mail: ddmsum@mboxzn.cz
http://sis.znojmo.cz/ddmsumna

Dům dětí a mládeže Tišnov

Riegrova 312, 666 01 Tišnov
Tel.: +420 549 412 300
+420 549 410 118
E-mail: domecek@ddm-tisnov.cz
http://www.ddm-tisnov.cz

Dům dětí a mládeže Veselí nad Moravou, okres Hodonín

Hutník 1495, 698 01 Veselí nad Moravou
Tel.: +420 518 323 724
+420 739 337 575
E-mail: reditelka.ddmveseli@seznam.cz
http://www.ddmveseli.estranky.cz

DDM Vracov

Sokolská 896, 696 42 Vracov
Tel./fax: +420 518 628 472
GSM: +420 723 042 797
e-mail: ddm.vracov@tiscali.cz
www.ddmvracov.cz

DDM Vyškov

Brněnská 7, 682 01 Vyškov
Tel.: +420 517 348 962
E-mail: ddm.vyskov@tiscali.cz
www.ddm.vys.cz

DDM Zastávka

Kopečky 115, 664 84 Zastávka
Tel.: +420 546 429 035
E-mail: ddmzastavka@iol.cz
http://www.ddmzastavka.cz

DDM Znojmo

Sokolská 8, 669 02 Znojmo
Tel./fax: +420 515 224 353
+420 515 222 641
E-mail: ddm.znojmo@zn.orgman.cz
http://www.ddmznojmo.cz

DDM Ždánice

Sokolská 525, 696 32 Ždánice
Tel./fax: +420 518 633 015
E-mail: ddm.zdanice@ho.orgman.cz
http://ddmzdanice.wz.cz

JUNIOR – DDM

Dornych 2, 656 20 Brno
Tel.: +420 543 211 599
+420 608 964 695
E-mail: skokanova@junior.cz
www.junior.cz

LUŽANKY – Středisko volného času

Lidická 50, 658 12 Brno
Tel.: +420 549 524 111
www.luzanky.cz

Středisko volného času Ivančice, okres Brno-venkov

Komenského náměstí 12, 664 91 Ivančice
Tel./fax: +420 546 451 292
+420 546 437 119
GSM: +420 603 545 442
+420 605 278 361
E-mail: info@svcvancice.cz
www.svcvancice.cz

Středisko volného času Pohořelice

Dlouhá 39, 691 23 Pohořelice
Tel.: +420 519 424 558
+420 604 282 953
E-mail: info@svcpohorelice.cz
http://www.svcpohorelice.cz

Středisko volného času Rosice u Brna

Žerotínovo náměstí 1, 665 01 Rosice u Brna
Tel.: +420 511 112 140
+420 603 834 762
E-mail: info@svcrosice.cz
http://www.svcrosice.cz

7. Centra ekologické výchovy

Barvínek

Podomí 155, 683 04 Drnovice
Tel.: +420 739 084 950
E-mail: info@barvinek.net
www.barvinek.net

CEV Pálava ZO ČSOP 56/15

Náměstí 32, 692 01 Mikulov
Tel.: +420 519 513 399
+420 775 740 220
E-mail: cev@palava.cz
http://www.cev.palava.cz

Ekostředisko mládeže Jelenice

Na Větráku 332, 664 07 Pozořice
Tel.: +420 544 226 066
+420 776 343 540
E-mail: szkohout@volny.cz
http://www.pozorice.cz/csp

Ekocentrum VERONICA

Panská 9, 602 00 Brno
Tel./fax: +420 542 422 750
+420 542 422 752
E-mail: veronica@veronica.cz
http://www.veronica.cz

EkoCentrum Brno

Ponávka 2, 602 00 Brno
Tel.: +420 545 246 403
E-mail: ecb@ecb.cz, www.ecb.cz

Rezekvítek – sdružení pro ekologickou výchovu a ochranu přírody

Kamenná 6, 639 00 Brno
Tel.: +420 543 216 483
E-mail: rezekevitek@rezekevitek.cz
www.rezekevitek.cz

Sdružení Woodcraft Chříby

Smetanova 624, 768 05 Koryčany
Tel.: +420 573 376 687

Společnost Renata, o. s.

Herčíkova 4, Brno
Tel.: +420 731 979 445
+420 515 531 270
E-mail: info@renatanet.cz
spol.renata@seznam.cz
www.renatanet.cz

Středisko volného času Hodonín

Centrum ekologické výchovy Důbrava
Červené domky 4a, Hodonín 695 03
Tel.: +420 725 341 593
E-mail: ekocentrum.hodonin@seznam.cz
http://www.ekocentrum-dubrava.estranky.cz

Terénní cvičné středisko výchovy a vzdělávání pro TUR

PdF MU Brno, kat. biologie, Poříčí 7,
603 00 Brno, Středisko Kejbaly
Tel./fax: +420 547 213 708
E-mail: jedlickova@ped.muni.cz

VIS – Vzdělávací a informační středisko Bílé Karpaty, o. p. s.

Bartolomějské nám. 47,
698 01 Veselí nad Moravou
Tel./fax: +420 518 322 545
+420 518 324 792
http://www.bilekarpaty.cz/vis
E-mail: visbk@bilekarpaty.cz

8. Podnikatelské subjekty

Green marketing

Vinohradská 261, Moravské Knínice
Tel.: +420 541 263 456
E-mail: tom@greenmarketing.cz
www.greenmarketing.cz